Leto XXVI. Poštnina plačana v gotovini Postgebühr bar bezahlt V Ljubljani, 1. junija 1944 Štev. 22

DOMOVINA in KMETSKI LIST

Verwaltung und Schriftleitung • Uprava in uredništvo: Puccinijeva 5 — Tel. 31-22—31-26 — Erscheint wöchentlich • Izhaja vsak teden

Festbezugspreis jährlich • Naročnina letno Lir 24 — Einzelverkaufspreis • Posamezna številka Cent. 80.

Prezidentova beseda na Grosupljem

Na velikem protikomunističnem zborovanju je g. prezident Rupnik izpregovoril odločno besedo o borbi proti komunizmu in za obnovo domovine

Med požganimi poslopji in razvalinami na Grosupljem, med znamenji nesrečne preteklosti, kjer pa spet klije novo življenje, je bilo na binkoštno nedeljo veliko protikomunistično zborovanje, ki je podžgalo v Dolenjcih mnogo nove vere v dokončno zmago. Sredi okrasja mlajev, zelenja in zastav je bilo zborovališče, v ličnem oltarju pa je najprej bral višji domobranski kurat dr. Lenček sveto mašo, med katero je imel primeren nagovor na domobrance. Ko se je proti 10. uri pripeljal z avtomobilom g. prezident general Rupnik, je bil pri slavoloku prisrčno pozdravljen. Sprejel je raport poveljnika nemške posadke in pregledal nemško častno četo. Dekleta v narodnih nošah so sprejela goste s kruhom in soljo in predsedniku izročile kito slovenskih nageljev. G. prezident je s spremstvom odšel po drevoredu med šolsko mladino, ki ga je pozdravljala z narodnimi zastavicami, proti zbirališču pred postajo, kjer mu je domobranski stotnik podal raport o stanju posadke. Ob zvokih narodnih koračnic je g. prezident obšel vse domobranske oddelke. Sledil je velik defile mimo vseh predstavnikov zbranih na častnem odru. Na čelu je korakala domobranska godba, nato domobranski častniki, oddelek nemške vojske, potem strumni oddelki domobrancev. Vsi so bili od prebivalstva navdušeno pozdravljeni. Sledil je mogočni protikomunistični zbor.

Množica posluša in odobrava prezidentova izvajanja

Grosupeljski župan g. Mehle, ki je vodil zborovanje, se je najprej poklonil protikomunističnim borcem, nato pa pozdravil prezidenta generala Rupnika, polkovnika Griepa kot zastopnika Gruppenführerja generala Rösenerja, poveljnika domobranstva podpolkovnika Krenerja z zastopniki štaba, okrajnega glavarja za ljubljansko okolico Maršiča, predsednika Kmetijske zbornice Perčiča, pokrajinskega kmečkega poverjenika Pevca, zastopnika Zveze bojevnikov dr. Kovačiča, poveljnika grosupeljske posadke nadporočnika Zrimška, domobranske častnike in vse ostalo občinstvo. Burno pozdravljan je nato spregovoril prezident general Rupnik, ki je imel to pot svoj prvi govor na našem podeželju:

Ob prihodu v ta vaš prelepi kraj imam dva občutka. Zaradi prvega se človeku krči srce, ko vidi, kaj vse so tukaj hlapci satanskega boljševizma razdejali in uničili. Toda drugi občutek prvega prekaša. To je občutek porajajočega se trdnega zaupanja in upanja, ki človeka navdaja, ko vidi, kaj vse sta navzlic prestanim grozotam, navzlic vsem žrtvam opravili na poljih in domovih pridna roka in trdna volja naših kmetov in kmetic.

Največji morilec vseh časov, boljševiški diktator Stalin trdi, da mali narodi sploh nimajo pravice do obstoja, ker je to »nepraktično«. Tako so ta najbolj krvavi hudobec v človeški podobi in najbolj klečeplazni sluga svetovnega židovskega kapitalizma in seveda tudi njegovi pomagači in tuji somišljeniki mislili, da bodo med drugimi malimi narodi tudi naš mali slovenski narod kar tako na lahek način — »likvidirali«.

Toda zmotili so se. Naš kmet, ta marljivi, v Boga upajoči oblikovalec naše rajskolepe zemlje, je dovolj dolgo trpel, da je spoznal, kaj mu je storiti. Dokazal je, da preko njega in na njegov račun lažnivi in zapeljivi zločinci ne bodo lezli na oblast. Naš kmet pomeni večino, naš kmet pomeni naš narod. Ker je bilo zaradi našega kmeta življenje celokupnega slovenskega naroda v nevarnosti, sta kmečki fant in mož za nekaj časa odložila poljsko orodje in zagrabila za orožje. S tem je slovenski kmet sam od sebe izpričal svojo zavest, ki jo podzavestno nosi v svojem značaju in krvi. Izpričal je, da je Evropec in da se zaveda svoje naloge, ki mu jo je namenil večni Stvarnik, da čuva svoj dom, svojo zemljo, družino, vero v Boga, svoja izročila in svojo tisoč petsto let staro očetnjavo. Naš kmet je bil moj prvi slovenski domobranec!

Ob podpori in vodstvu najboljšega vojaka na svetu, ob strani nemškega vojaka, so naši možje in fantje postali pravi vojaki, ki se danes kot pravi evropski bojevniki bojujejo ramo ob rami z nemškim vojakom proti boljševiški zverini. Danes so naši domobranci že strah in trepet Stalinovih in Titovih tolovajev in nasilnikov. Še malo, pa bo na naši zemlji zaradi borbenosti naših domobrancev tem najbednejšim izrodkom slovenskega naroda odklenkalo za večne čase.

V okviru nove Evrope, ki bo iz te strašne vojne izšla, bo moje Slovensko Domobranstvo postavilo temelje novi Slovenski, kjer ne bo več škodljivih strankarskih sporov, ki so doslej razjedali naše narodne sile, in ki so jih podtalni boljševiški plačanci tako usodno izrabili. V tej novi domovini bomo v resnici vsi eno: Vsi brez razlike stanu bomo zidarji in kladivarji svoje usode. Ne bomo več tekmovali v nabiranju glasov za volitev tega ali onega strankarja, zaradi česar smo se potem vedno sovražili in zasledovali in tako netili nezadovoljstvo, ki je bilo najbolj plodna njiva za boljševiške prevratnike. Ne! Tekmovali bomo v tem, da vsakdo izmed nas čim več doprinese do ustvaritve enotne miselnosti slovenskega naroda. V novi slovenski domovini, ki ji v današnjem trpljenju in odpovedih stavimo temelje, bo vladala resnična svoboda v delu. Taka bo ona svoboda, o kateri danes vsi pošteni Slovenci sanjajo in si jo želijo. Za to svobodo živimo, delamo in se borimo v velikem času. Res je, da bomo morali prestati še težke viharje, napore in odpovedi. Vemo, da bomo morali dati še nekaj žrtev; toda naša zmaga je blizu. In s tem ona svoboda, ki jo nosi vsak pošteni Slovenec v svojem srcu in duši.

V tem smislu se vam zahvaljujem za sprejem, vas pozdravljam, obljubljam svojo pomoč in vam kličem: »Vsi in z vsemi sredstvi v boj proti satanskemu komunizmu! Vsi v borbo za resnično svobodo domovine! Proč s strankarstvom in starimi razprtijami! Vsi pošteni Slovenci na delo za ustvaritev nove slovenske zavedne skupnosti! Nemški vojak se bori na svetovnih bojiščih za novo Evropo, mi vsi pa pojdimo na delo, da bomo s trdno vero v Boga in tako z božjo pomočjo v tej novi evropski skupnosti zasedli mesto, ki našemu trpečemu narodu pripada!«

Še trije govorniki

Izvajanja g. prezidenta so močno vžgala. Vsi prisotni so burno odobravali posamezne stavke. Domobranska godba je zaigrala himno »Naprej zastave slave«. Nato so nastopili še trije govorniki, ki so živo in prepričevalno podčrtali potrebo borbe zoper komunizem.

Urednik »Domoljuba« g. France Kremžar, ki je žrtvoval že dva sinova za boljšo bodočnost slovenskega naroda, je napovedal komunizmu neizprosen boj do popolnega iztrebljenja, vse Slovence pa naj prešinja ena sama poštena misel in en sam duh, da bomo drug drugemu bratje zdaj in zmeraj. Nikolaj Jeločnik se je poklonil žrtvam slovenske mladine, na katere smo ponosni, ker vemo, da gradi mladina novo pot in bo zgradila na tej zemlji bodočim rodovom nov lepši dom. Tretji govornik je bil pisatelj Stanko Kociper, ki je navedel, da šteje slovensko domobranstvo danes že na tisoče odločnih borcev, ne pozna ovir in bo poiskalo tudi v zadnjem grmičku tolovaje in njih zaveznike. Naša pot vodi le naprej, tja kjer je s svetlimi črkami zapisano: »Zmaga in pa svobodna domovina v okviru nove Evrope!«

Učinkovit zaključek

Župan Mehle se je toplo zahvalil govornikom in vsem prisotnim, nakar je vsa množica odkritih

Kjerkoli se pojavi g. prezident na zborovanju, ga množice prisrčno pozdravljajo in navdušeno sprejemajo njegove jedrnate besede

glav zapela himno »Hej Slovenci!«. Po zborovanju se je skozi Grosuplje razvil dolg sprevod. Na čelu trije kmečki konjeniki z veliko narodno zastavo, nato domobranska godba, dekleta v narodnih nošah, šolska mladina in domobranske edinice z velikim oddelkom častnikov iz Grosuplja in iz bližnje okolice, pa množica onih, ki so prihiteli iz Ljubljane, da povzdignejo svečanost dneva. G. prezident se je še dolgo razgovarjal s kmečkimi možmi. Veliko zborovanje na Grosupljem je zapustilo močan vtis in je odločno podprlo borbo proti komunizmu.

PREGLED VOJNIH DOGODKOV

O stanju na bojiščih je podalo nemško vojno poročilo preteklo sredo naslednjo pregledno sliko:

*

Führerjev glavni stan, 31. maja. DNB. Vrhovno poveljništvo oboroženih sil javlja:

Na južnem in južnozapadnem robu Albanskih gora so se tudi včeraj v ogorčenih bojih znova izjalovili vsi z močnimi pehotnimi in oklopniškimi oddelki izvedeni sovražnikovi poizkusi proboja. Na področju Lanuvija smo pri tem izmed 200 napadajočih oklopnikov večinoma v bližinskih bojih uničili 78 tankov. Desetnik Vetter iz čete oklopniških lovcev nekega grenadirskega polka je s svojim topom prav iz bližine uničil 11 oklopnikov. V Lepinskih gorah so maroške planinske čete vdrle v naše zaščitne črte in po hudih bojih dosegle Carpineto. V odseku na obeh straneh Frosinona južnovzhodno od Sore ter pri Alfedeni so naše zaščitnice v trajnih žilavih bojih ustavile napredovanje nadmočnih sovražnikovih sil.

Bojna letala za nočne borbe so z dobrim uspehom napadla cilje na področju Cisterne ter sovražnikove kolone in topniške postojanke na področju Aprilije.

Oddelek nemških torpednih letal je v noči na 31. maj potopil iz neke sovražnikove ladijske spremljave na Sredozemskem morju eno prevozno in tri tovorne ladje s skupno 23.000 tonami. Neka nadaljnja prevozna ladja, 5 tovornih parnikov ter 1 petrolejska ladja s skupno 44.000 tonami so bile poškodovane.

Na vzhodu so severno od Jasija pehotni in oklopniški oddelki, podprti z močnimi edinicami nemških in rumunskih bojnih letal, prodrli močno izgrajen in globok sovražnikov sistem postojank. V hudih borbah so vrgli sovjetske čete v rečno nižino za postojankami.

Dobljeno ozemlje so obdržali kljub močnim boljševiškim protinapadom. Lovci in bojni letalci so uničili nad tem področjem 69 sovražnikovih letal.

V noči na 31. maj so močni oddelki nemških bojnih letal uspešno bombardirali železniški križišči Kasatin in Fastov.

Bojna letala so v Finskem zalivu potopila tri sovjetske zaščitne ladje, eno pa poškodovala. Severnoameriški bombniki so podnevi vdrli nad področje Reicha ter povzročili z odmetom rušilnih in zažigalnih bomb v nekaterih krajih škodo in manjše človeške izgube. Protiletalske obrambne sile so uničile 42 sovražnikovih letal.

V pretekli noči je nekaj britanskih letal vrglo bombe na kraje v rensko-vestfalskem področju.

V boju proti britansko-severnoameriškim terorističnim letalcem se je posebno odlikovala lovska skupina pod vodstvom majorja Freitaga.

Podmornice so potopile 7 ladij z 29.500 tonami, 8 rušilcev in spremljevalnih ladij ter so poleg tega sestrelile 6 sovražnikovih letal.

Pomorske edinice, protiletalsko topništvo na trgovskih ladjah ter mornariško protiletalsko topništvo so v mesecu maju uničili 200 sovražnikovih letal.

Odločilni trenutki sedanje vojne nastopajo. Tako je izjavil minister **dr. Goebbels,** ki je pred dnevi obiskal razne kraje neke nemške pokrajine, posebno prizadete zaradi letalskega nasilstva. Izpregovoril je žrtvam bombniškega terorja, zatrjujoč, da je kot pokrajinski vodja težko preizkušene nemške prestolnice pač zadnji, ki ne bi vedel, kako veliko je trpljenje zaradi letalskega terorja. Vendar pri ocenjevanju splošnega vojnega položaja Nemci ne smejo pozabiti velikih činiteljev te vojne. Po zmagovitem koncu se bo dalo vse še lepše in širokopoteznejše obnoviti, le izgubljene svobode ne bi bilo mogoče zamenjati z ničemer drugim. Ako bi sovražnikom uspelo, da iztrgajo nemškemu narodu svobodo, potem bi Nemci izgubili tudi vse osebne pravice. Nemčija preživlja odločilne trenutke te vojne, ki ne zahteva le koncentracije vseh gmotnih sredstev, temveč predvsem moralno trdnost in duhovno pripravljenost na zmago, pa naj stane kar hoče!

*

Vsi poizkusi, da bi sovražniki izločili zaveznike Nemčije iz borbe, so se izjalovili. Finci se nadalje bore na svoji fronti, prav tako se Madžari in Rumuni odločno pripravljajo za nove spopade z boljševiki. Zavest **skupne nevarnosti,** je pred dnevi rekel bivši rumunski zunanji minister prof. Nikifor Crainic na velikem zborovanju, veže rumunsko orožje magnetično na nemško orožje. Ta velika in trajna nevarnost je Rusija, ne glede na to, ali je caristična ali boljševiška. Dokler stremi ruski narod za tem, da bi postalo Črno morje slovansko, da bi položil svojo roko na izliv reke Donave, da bi se polastil Bospora in Dardanel, dotlej Rumuni ne bomo imeli miru na vzhodu. Ko je torej dala Hitlerjeva Nemčija znak za borbo proti Sovjetski Rusiji, so to občutili kot odrešenje od težkega prekletstva. Za Rumunijo je velika čast, da so na bojišču tovariši Nemcev.

*

Da Anglija nikoli ne drži dane besede, je znova potrdil Churchill, ko je pred dnevi moral nastopiti v parlamentu, da pomiri angleško javnost. Previdno je zamolčal stare garancijske obljube, ki jih je dala Anglija Jugoslaviji in Poljski, da ju je spravila v vojno proti Nemčiji. Zato pa je priznal nemoč angleške politike, ki mora podpirati boljševiškega eksponenta na Balkanu, Josipa Broza-Tita, in pa poljske komuniste, ki rovarijo v Moskvi proti poljski emigrantski vladi v Londonu. O slabostih angleškega imperija, kateremu sedanja vojna koplje grob, je pa govoril angleški zunanji minister Eden, rekoč: »Kaže, da so vezi, ki družijo imperij, tako slabe, da bi jih že prvi pritisk raztrgal.« Seveda pa se je Eden v svojem govoru obupno mučil, da bi kljub temu prikazal stalnost britanskega svetovnega imperija.

*

Izdajalski maršal **Badoglio** se je proslavil z novim političnim činom, in sicer z dekretom proti fašistom. Dekret določa hude kazni za vse one, ki so vidneje delovali v fašistični stranki. Badoglio je pri tem docela pozabil nase, saj je bil pred letom 1925 poslanik fašistične Italije v Rio de Janeiru in nato načelnik generalnega štaba fašistične vojske. Vse do lanskega poletja, ko se je odločil za izdajstvo, je tako vidno sodeloval s fašizmom, da bi sedaj po lastnem dekretu moral samega sebe prvega obsoditi na smrt.

*

Japonci so pretekli četrtek zjutraj dosegli veliko zmago. Z napadom so zasedli utrjeno mesto **Lojang,** eno izmed glavnih oporišč čungkinških čet v prvem vojnem pasu. Na bojišču je obležalo 4386 sovražnikov, ujeli pa so jih 6230. Med zaplenjenim vojaškim materijalom je 74 topov, 201 strojnica ter 179.000 nabojev za puške. Japonske izgube niso velike. V pokrajini Honanu, zapadno od Lojanga, so Japonci pognali v beg nad 200.000 kitajskih vojakov.

DOMAČE NOVICE

* **Spominska počastitev dr. Alberta Kramerja.** V soboto ob 11. uri dopoldne, ob obletnici smrti dr. Alberta Kramerja, se je zbralo na pokojnikovem grobu pri Sv. Križu veliko število njegovih ožjih prijateljev in znancev. Na grob, ki je skrbno negovan in na katerem so te dni vzcvetele prelepe spominčice, so prijatelji položili prekrasen venec. Sledil je daljši molk, ki je vse prisotne združil v spominu na nepozabnega pokojnika. Vsem navzočim je stal pred očmi velik pokojnikov lik in ni ga bilo, ki ne bi tisti hip spet pogrešal njegove navzočnosti med nami. Po daljšem molku, ki je vse prijatelje in znance združil v spominu na pokojnega dr. Alberta Kramerja, je prekinil tišino vzklik: »Slava!«, ki so se mu odzvali vsi navzoči. Po tej kratki in skromni spominski posvetitvi so se pokojnikovi prijatelji in znanci spet razšli, z njimi pa je odšel osvežen spomin na moža, ki ga vsi pogrešamo. Slava spominu na pokojnega dr. Alberta Kramerja!

* **Poglavje o malikovanju zločina.** Pisatelj Narte Velikonja je kljub veliki zaposlitvi, ki jo mora opravljati kot vodja Socialne pomoči, našel prilike, da je segel po peresu in opisal nekatera poglavja o malikovanju zločina. Njegova jedernata izvajanja je slovenska javnost čula že po radiu, zdaj pa so ta poglavja izšla v knjižici, ki jo je izdala založba »Luč«. Narte Velikonja je duhovit pripovednik, ki zna zajemati iz narodne zakladnice. Tudi o najbolj žalostnih poglavjih slovenske zgodovine nam zna pripovedovati tako trpko in prepričevalno, da je knjižica na pičlih 30 straneh tako polna vsebine, kakor bi je drug pisatelj ne mogel nagrmaditi niti v trikrat večjo knjigo. Komaj jo odpreš in začneš brati, že jo v dušku prebereš do kraja. In čutiš, da je knjižica kakor zdravilo, ki je sicer hudo grenko, toda pomaga. »Črnim bukvam«, o katerih smo zadnjič obširneje poročali, je ta knjižica primerna dopolnitev. Priti mora v vsake roke.

* **Sprejemanje prošenj za propustnice** za prehod čez bloke je od 1. junija urejeno takole: prošnje na področju mestne občine Ljubljane stanujočih prosilcev naj se oddajo pristojni policijski postaji, kjer se dobe potrebne vprašalne pole in se tam tudi izdajajo izstavljene propustnice. Prošnje za prosilce iz okolice Ljubljane sprejemajo samo krajevne komandature ali občinski uradi dotične občine, kjer se dobivajo tudi vprašalne pole in potem izstavljene propustnice.

* **Zadnja številka pri knjižni tomboli,** potrebna za zadetje najvišjih dobitkov, je 65. Kdor je zadel tombolo, dobi 10 izbranih knjig. Tablic je bilo prodanih nad 60.000, daleč nad prvo pričakovanje. Zato je zvišano tudi število dobitkov, ki jih ta teden delijo. Vsi dobitniki tombole pa se zberejo v nedeljo 4. t. m. ob 10. v mestni posvetovalnici, da dvignejo svoje knjižne dobitke in hkrati žrebajo za denarni dobitek, ki jim pripada poleg knjižnega daru. S tem denarnim zneskom naj kupijo slovenske knjige po prosti izbiri. Za tombolo je določen skupni znesek 55.200 lir, posamič pa od 500 do 5000 lir.

* **Blagajna za družinske doklade v Ljubljani** je k brezplačno razdeljevani knjižici »Družinske doklade za delavstvo Ljubljanske pokrajine« pravkar izdala dodatek, ki vsebuje spremembe in izpopolnitve po naredbah šefa pokrajinske uprave o osamosvojitvi blagajne in o zvišanju družinskih doklad od 1. januarja 1944 naprej. Dodatek k knjižici dobe interesenti in imetniki knjižice **brezplačno** pri Zavodu za socialno zavarovanje v Ljubljani, Miklošičeva cesta 20 in pri poslovalnicah zavoda v Novem mestu in v Kočevju.

* **Za prehrano Ljubljane.** Najnovejši podatki kažejo, da je Ljubljana v preteklem letu porabila 12,342.695 kg racioniranih živil. Tretjina odpade na krušno moko. Meso pa v to statistiko ni bilo vračunano. Izmed maščob je šlo 224.322 kg olja, kar dokazuje, da je postalo olje za Ljubljano poglavitna maščoba. Mestni prehranjevalni urad je lani v 12 mesecih izdal 1,083.333 vseh vrst živilskih nakaznic. Največ jih je bilo izdanih v decembru, namreč 92047, najmanj pa meseca marca, 89.053.

* **Razmeroma hladno vreme** smo imeli v letošnjem maju, ki je prinesel tudi precej dežja. Jutra so bila večkrat zelo hladna in je živo srebro po navadi doseglo le 5 do 8 stopinj Celzija. Krasen dan pa smo imeli pretekli četrtek, ko je godoval Urban, pomladni patron naših vinogradnikov. Pravijo, če na sv. Urbana solnce sije, jesen polne sode nalije. Bomo videli!

* **Usodna eksplozija ročne granate** se je zgodila pri Slivnici v celjskem okraju. 12 letni šolar Anton Selič je blizu hiše našel ročno granato tujega izvora. Ko se je igral z njo, jo je razneslo. Revež je obležal na mestu mrtev. Njegova 43-letna mati Urša, ki je sedela v hiši, je dobila nevarne rane po nogah in v levem kolku, ranjena pa je tudi 8 letna sestrica Ema. Hiša je bila delno narušena. Ranjence so prepeljali v celjsko bolnišnico.

* **Pasja klavnica** je bila odkrita nekje v Šiški. Detektiv je sledil neki ženski, ki je gnala s seboj na verižici psa, ki očividno ni bil njen. Pri hišni preiskavi so našli 37 pasjih kož mladih in plemenitih psov. Našli so tudi dva mlada psička, menda pripravljena za zakol. Iz te skrivnostne klavnice se je baje razprodajalo pasje meso, strokovnjaško pripravljeno kot divjačina ali kot kozliček. Aretiranih je bilo nekaj oseb. Preiskava se nadaljuje.

* **Nepošten dobavljalec mleka** je bil Leopold Dovjak iz Kozarij pri Ljubljani. Za »Prevod« je zbiral mleko od posameznih posestnikov na svojem domu, nato ga je dnevno vozil v Ljubljano. Letos 26. februarja je bil zasačen, ko je hotel iz posameznih kangel odvzeti čisto, zdravo mleko in nato priliti vode. Nadaljnja preiskava je dognala, da je dva dni prej odvzel okoli 60 litrov in nato priili vodo. Odvzeto mleko je seveda prodajal raznim ljudem po črnoborzijanskih cenah. Tako se je pregreševal več mesecev in je zdaj dobil zasluženo plačilo. Pred ljubljanskim sodiščem je bil obsojen na 2 leti robije in na 15.000 lir denarne kazni. Zaradi pomaganja pri teh zločinih sta bili obsojeni njegova žena Terezija na osem mesecev strogega zapora in 5000 lir denarne kazni ter dekla Marija Cankarjeva na 4 mesece strogega zapora in 1000 lir denarne kazni. Državni tožilec se je zaradi nizke kazni pritožil.

* **Pet bratov starih 433 let.** Pod Korenom na Gorenjskem je lani štelo pet bratov Grilcev skupno 433 let. Na prvi pogled se to ne zdi tako mnogo, vendar to zahteva povprečno starost 84 let za vsakega. Zato je pet takih starih korenin gotovo večja redkost kakor en stoletnik. Zdaj pa je začela smrt posegati v družbo teh izrednih predstavnikov gorenjskega rodu. Pred kakimi 6 meseci je prvi umrl Matej, v začetku maja pa mu je sledil najstarejši izmed bratov, 92letni Janez, p. d. Pajec, ki je bil vse življenje zdrav in je lepega dne kar za vedno zaspal. Bil je že zdavna praded, doživel je ves razvoj na Gorenjskem ter je znal zanimivo obujati spomine.

Vojna v gozdovih in planinah

Izkušnje starega bojevnika iz borb na Balkanu

V sedanji vojni, pravi generalmajor Hugo Kerchnawe, je nemška vojska — izvzemši starejše častnike bivše avstroogrske vojne in starejše borce iz kolonij — spoznala docela nov način vojevanja. To je vojska proti tolpam. Ta oblika vojne se v srednji Evropi, kjer je doslej nismo poznali, pogostokrat podcenjuje. Bistven znak tega načina vojske je, da je sovražnika težko prijeti in da izgine, kadar mislimo, da smo ga težko zadeli ali celo pokončali. Uspešna tolovajska vojna se kajpada lahko vrši samo v pokrajinah, ki so zanjo posebno primerne: gorata, gozdnata pokrajina s težko prehodnimi brezni in hudourniki, več ali manj brez poti in cest, z malo zahtevnimi, vztrajnimi in gibljivimi ljudmi, ki so precej ravnodušni glede lastnega življenja, brezobzirni in brez sočutja do lastnih sodržavljanov. To so glavni pogoji za uspešno tolovajsko vojno.

In ti pogoji so že cela stoletja dani predvsem na Balkanu. Ko so si Turki v 14. in 15. stoletju prvič podvrgli kraljevine na Balkanu in napravili prebivalce za brezpravno rajo, le-tem ne samo iz narodnih vzrokov, marveč tudi zaradi samoohranitve ni preostalo nič drugega kakor samoobramba z orožjem. Nasproti številčno nadmočnemu, bolje oboroženemu in vojaško dobro organiziranemu sovražniku ni bilo mogoče izvajati nič drugega kakor tako imenovano »malo vojno«. Ko so leta 1688 cesarske čete stopile na balkanska tla, so četaši postali njihovi zavezniki, katerih pa ni bilo lahko voditi. Pozneje je stara avstrijska vojaška uprava naglo opravila s krdeli.

Na stari vojaški meji, ki je živela v stalnem vojevanju s turškimi tolpami, se je častniški zbor, ki je poznal jezik in šege domačinov, izvrstno obnesel. Ko so v začetku avgusta 1878 vkorakale avstrijske čete v Bosno, kjer je že dolga leta besnela tolovajska vojna, so v poltretjem mesecu zatrle ves pokret, čeprav ga je podpiralo 20.000 mož redne turške vojske. Neki poznejši manjši poskus vstaje leta 1882, je bil zatrt v nekaj tednih. Nalašč v ta namen izvežbane čete, tako imenovani »strafuni« (po nemškem Streifkorps) so v zvezi z izvrstnim orožništvom prav naglo opravili s krdeli, čeprav so bila ta podpirana iz sosednje Črne gore. Prav kmalu so bile na novem ozemlju ustvarjene domače formacije, ki so bile v kratkem štete med najboljše in najbolj zanesljive v stari avstrijski vojski. Docela podobne so bile razmere tudi v letih 1916 do 1918 v Srbiji, čeprav so bile na razpolago kar smešno majhne moči. Tudi tu se je pokazalo kot najboljše sredstvo za pobijanje krdel uvedba posebnih oddelkov, »strafunov«. Vsi drugi načini pobijanja, ki se iz takih vzrokov pojavljajo pri drugih narodih, so se pokazali kot malo uspešni ali kot docela neumestni.

Nepoznavalec rad sodi, da je najuspešnejši način pobijanja takoimenovano zganjanje v kotel. Toda uspeh tega načina borbe skoraj nikoli ni v pravem razmerju z močmi, kolikor jih taka borba zahteva. Za očiščenje kakega področja, ki ima do 17 km premera in se na njem mudi par sto banditov, je treba najmanj 10.000 mož, ako hočemo napredovati s prav redko strelsko črto, ki ji sledijo prav majhne rezerve. To se pravi, da pride na 10 do 12 m po en mož. In taka strelska črta še ne da nikakega jamstva, da ne bi večina banditov ponoči in v megli pobegnila posamič ali v majhnih skupinah, medtem ko se drugi banditi brž spremenijo v mirne prebivalce, ali pa jih prebivalstvo poskrije. Ob nekem takem velikem podjetju na srbsko-bolgarskem mejnem ozemlju, kjer so bili v glavnem za vežbo uporabljeni posebni oddelki, je bilo pri uporabi 6 ali 7 bataljonov pod vodstvom posebno spretnega poveljnika polovljenih vsega skupaj le 80 ali 90 mož.

Drug, menda ne boljši način je, da zasledovalci ženejo krdela proti določeni črti, kjer tvorijo manjši oddelki zasede. Uspeh je bil v takih primerih navadno boljši, toda tudi tu po navadi ni mogoče z razpoložljivimi močmi docela očistiti pokrajino, pretežno zato ne, ker je prebivalstvo, četudi je dobro misleče, strahovano od tolp, ki se poslužujejo najhujših sredstev. Za obkroženje kakega področja, pravi pisec, so se obnesli naslednji ukrepi: interniranje vseh za orožje sposobnih moških, s čimer pridobimo dragocene delovne sile, in obvezne legitimacije s fotografijami. Drugače pa je treba prebivalstvo, če je mirno in delovno, pustiti na miru, ga odločno varovati proti vsemu nasilju, ter sestaviti posebne oddelke bistrih, pogumnih in za hojo sposobnih bojevnikov, ki so dobri strelci, metalci ročnih granat in sposobni za borbo od blizu. Častniki morajo biti izbrani. Generalmajor Kerchnawe nadaljuje: Taki majhni, v glavnem le z lahkimi strojnicami oboroženi oddelki, podprti z domačimi razvidniki — v Srbiji smo v ta namen jemali Albance ali srbske muslimane — morajo sovražnika zasledovati dan in noč, ne smejo mu dati miru, marveč ga morajo čim pogosteje zapletati v ognjeno borbo na velike daljave. To v glavnem zato, da postrelja brez uspeha strelivo, katero le težko nadomesti, kajti banditi so le redko dobri strelci in ne poznajo discipline pri streljanju. Tem oddelkom sledijo druge manjše skupine, ki se — dokler le gre — prevažajo z vozovi ali kamioni, da lahko takoj odrešijo prednje oddelke, ako se ti preveč utrudijo. Na ta način so za časa naše zasedbe v Srbiji bila prav kmalu pokončana poslednja krdela, čeprav so jih vodili izbrani, najboljši vodje. Tako je padel tudi pravi organizator srbskega četništva kapetan Kosta Vojinovič z dvema svojima spremljevalkama v borbi z neko bolgarsko patrolo, proti kateri smo ga mi nagnali.

Generalmajor Kerchnawe zaključuje, da zahteva tako vojevanje široko razgledanost, poznavanje prilik in krajev ter velike vztrajnosti čet, ki ne smejo zaostajati za onimi na fronti. Taki bojevniki ne poznajo počitka ne podnevi, ne ponoči, ker morajo biti venomer pripravljeni na kroglo iz zasede in morajo biti zvitemu sovražniku vedno za petami.

Proti komunizmu

V vrsti neprestanih bojev med domobranci in komunisti se je v zadnjem času zlasti Trebnje častno zapisalo v domačo zgodovino sedanje vojne. Tu se je peščica domobrancev tri dni junaško upirala ogromni premoči komunistov in jim zadala hude izgube. Komunisti so zbrali vse svoje razpoložljive sile ter so napadali kar s petimi »brigadami«. Začeli so oblegovati domobransko postojanko s topovi in težkimi minometi, ki so jim stregli savojski izdajalci. Nato pa so se vrgli v napad. Prišli so do žičnih ovir, toda dobro merjeni domobranski streli so jih vrgli nazaj. Komunisti so že pri tem napadu izgubili okoli 60 mrtvih. Komunistični napad je trajal do jutra, nato je prenehal in junaški branitelji so imeli čas, da so še bolj utrdili svoje postojanke ter popravili poškodbe. Borba se je nato s še večjo silo obnovila v torek 16. maja. Zopet je nastopilo topništvo izdajalskih savojcev, ki je s'palo granate iz težkih in lahkih laških havbic. Trg je bil pri tem močno prizadet in le redka je hiša, ki ni dobila kake granate. Zadeta je bila tudi cerkev, zrušil se je strop, tudi zvonik je poškodovan. V sredo se je opazilo, da so tolovaji dobili ojačenja. Začeli so še besneje napadati z vseh strani, da so izstrelki padali vse križem po Trebnjem. Sredi ognja se je izredno junaško izkazal domobranski poročnik Frankič, ki je s svojo brzostrelko sipal morilni ogenj na komuniste povsod, kjer je bila sila najhujša. Ko pa se je zvečer posrečilo komunistom vdreti na dveh točkah, so domobranci izvršili presenetljiv izpad in se srečno rešili ob splošnem presenečenju komunistov. V vseh teh borbah je padlo okoli 140 komunistov, medtem ko so domobranske izgube k sreči neznatne.

Po zasedbi Trebnjega se tolovajske skupine tam niso dolgo mudile. V večjem loku so obkrožile postojanko v Mirni peči, toda napada niso takoj pričele. Šele v petek 19. maja podnevi so začeli komunisti v presledkih obstreljevati postojanko s topom in težkim minometom. Čim se je zmračilo so se polagoma približali domobranskim postojankam od

Fran Trdko:

Bogata nevesta

Gospodična Margit, slovenskih staršev hči, je nekoč pred vojno prišla iz Amerike v Ljubljano.

Kajpada, prišla je nalepotičena, elegantna in dovolj navihana, da so jo s slastjo požirale moške oči. Bila je visoke in vitke postave, nakodranih svetlorjavih las z briljantnimi uhani, ki so se ji skoraj dotikali ramen. Z besedo: bila je umetniško ustvarjeno bitje, ki je s svojo lepo vnanjostjo znala pritegniti pozornost vseh, ki so jo imeli srečo videti na ulici ali pa v kavarni, kjer se je spočetka najraši kratkočasila.

Seveda si je kmalu pridobila kopico oboževalcev. Bili so to sodobni ljudje, ki so sanjarili o lepi bodočnosti in o vsem tistem, kar ti lahko prinese edino le zakonska sreča, podprta s premoženjem.

In tako je gospodična Margit kar čez mesec postala dobro znana osebnost. Nevoščljivi ženski svet jo je gledal zviška in jo obsojal. To je pač povsod tako in se Margit zaradi tega niti najmanj ni razburjala. Tu te pozna vsak in te vsak ima pravico obsojati.

Bog ve kam bi rasla zavist in sovraštvo, če se neki dan ne bi bila raznesla novica, da se je gospodična Margit zaročila. Okolica si je oddahnila, ženitovanjski kandidati so se potuhnili in zdaleka gledali na potek dogodkov. Nehale so se spletke in vse je bilo v nestrpnem pričakovanju, kdaj bosta gospodična Margit in njen zaročenec Klepec stopila pred oltar.

Klepec je bil v službi države, povrhu pa še trgovski zastopnik nekega manjšega industrijskega podjetja. Plača je bila skromna in če si je hotel privoščiti tisto vsakdanjo udobnost, na katero je bil navajen, se je pač moral lotiti postranskega zaslužka. Dve službi sta mu navrgli toliko, da si je lahko privoščil, kar si je v skromnih razmerah poželel. Le dolg, tisti plamenski dolg, ki tako rad muči skoraj slehernega »nižjega«, ga je neusmiljeno gnjavil. In prav to ga je gnalo tako daleč, da se je trdno odločil skočiti v zakonski jarem. Poslovil se je od vsega, čeprav mu je bilo težko in se vdal v usodo.

Čeprav se je v tej nameri čutil nekoliko srečnega, ga je vendar bolelo zapustiti vso svobodo, ki jo je užival kot lep in prikupen mladenič. Ženske so ga ljubile in tudi navžil se je ljubezni. Bil je malce lahkomiseln, vsaj v prejšnjih letih, ko mu še skrbi niso naredile gube na njegovem belem in visokem čelu. In prav takrat, ko se je hotel umakniti v zatišje kjer bi se rešil skrbi in odplačal dolgove, je prišla Margit.

»Moj Bog, kako daleč je Amerika«, ji je rekel, ko se je spoznal z njo v kavarni.

Margit se mu je nasmehnila in ga ves večer gledala v oči. Velike rjave oči je na pol zaprla, lica so ji navidezno zardevala, rekla pa ni nič. Bila je kakor kamnitna soha, ki se ne premakne s svojega mesta.

Kadila je cigareto za cigareto, on ji je pa z iztegnjeno roko prižigal. Skozi kolobarčke dima sta se gledala in se v mislih ljubila. Naročala je vermut in precej pila. Piti pa je moral tudi Klepec, kajti Margit je to želela. In ko ga je že oblila vročina, ko mu je moč vermuta stopila v glavo, je začel resen pogovor.

»Tako ste mi všeč, gospodična! Ne vem kako, toda čutim, da vas imam silno rad. Morda je sam Bog hotel, da sem vas nocoj spoznal in vzljubil...«

Toda Margit ni črhnila besede. Samo smehljala se je in ga gledala naravnost v oči. Le krona ji je še manjkala, pa bi bila kakor kraljica na svojem prestolu, si je mislil Klepec. Vsak njen pogled je bil zapeljiv in hkrati očarljiv. A tudi on ji je bil všeč.

Klepec jo je tisti večer spremil domov. Hodila sta počasi in skopih besed. Tu pa tam ga je ona prijela za roko in mu pokazala svoje bele zobe. Dražila ga je. Kaj naj bi storil? Prijel jo je okoli pasu in jo stisnil k sebi. Ni se branila. Samo smehljala se je, kakor nebogljen otrok. Ko pa sta slednjič prišla do njenih vrat, mu je Margit ponudila svojo belo ročico in smuknila na dvorišče.

»Če želite pogovora, jutri... ob osmih. Čakala vas bom doma!«

Klepec je nekaj zajecljal in izginil v senci platan. Čutil se je nekam nesrečen, poražen in potrt.

Ni vedel, kaj bi odgovoril. Samo njeno okroglo krasno telo je razločno čutil pri sebi in polaščala se ga je nenavadna vročina. O, koliko žensk je že objemal, vendar mu v mislih ni nagajala nobena. Pri tej se je pa zgodil čudež. Samo en njen pogled in že ga je vrgla iz ravnotežja. Ta noč je bila viharna, polna razmišljanj, ki so se nadaljevala še ves dan do večera, ko je sledil njenemu povabilu.

»Mislila sem, da ste že pozabili na moje besede«, je rekla Margit, ko sta se vsedla vsak v svoj naslonjač. Kadila sta cigarete, katere je Margit postavila na okroglo mizico. Noge je prekrižala in rekla: »Ves dan sem mislila na vas. — In vaše ime...? je naposled vprašala z nasmeškom in mu natočila likerja.

»France«, je skoraj v zadregi odgovoril Klepec.

»France? Lepo ime.« Približala se mu je in sedla na rob njegovega fotelja. »Fred boste od zdaj naprej! Fred, razumete? To ime mi je že od nekdaj všeč. O, moj Fred!...«

Margit mu je pustila, da jo je objel in posadil na kolena.

»Ljubim vas bolj kakor vse na svetu. Bojim se za vas kakor za svoje oči, Margit. Moraš biti moja, za vedno...«

»Res?« Skočila je pokonci, odbežala k zrcalu in si popravila lase. »O, moj Bog, kako ste moški čudni! Pridete in se zaljubite.« Potlej se je obrnila in mu znova natočila.

Klepec je obsedel kakor pribit. Ne veruje mu? Morda je to prva ženska, ki mu ugovarja.

»Življenje dam za vas, Margit. Verujte mi, težko si zamišljam bodočnost brez vas. Samo en vaš pogled in že sem na kolenih. Ljubim vas in, če hočete,

Ivanje vasi in Dobrniča. Bilo je očitno, da so jim krvave izgube v Trebnjem ostale dobro v spominu. Ni bilo več pravega zagona. Ponoči so poizkusili trikrat napasti Mirno peč, toda vsakokrat so bili odbiti z velikimi izgubami. Zjutraj 20. maja je del domobrancev napravil izpad na Ivanjo vas. Nepričakovano so trčili na komunistično zasedo in jo razpršili. Obležalo je 6 komunistov in neka komunistka. Prav tako je druga domobranska edinica napadla Vrhpeč, kjer se je usidralo glavno poveljništvo tolovajev. Tu so padli 4 komunisti, več jih je bilo ranjenih. Čez dan ni bilo resnejšega napada komunistov, granate so padale večidel izven domobranskih postojank. Najbolj je bila prizadeta cerkev v Mirni peči, ki je popolnoma razkrita in močno poškodovana. Domobranci pa so bili dobro pripravljeni na pričakovani glavni napad. Zvečer se je čulo priganjanje politkomisarjev. Vnele so se kratke borbe, nakar so se domobranci vrgli proti komunistom in jih pognali daleč nazaj. Imeli pa so take izgube, da so potem prenehali napadati. Ves dan 22. maja je bilo mirno, da so se domobranci brez večjih neprilik vrnili v Novo mesto. Skupno število okrog Mirne peči padlih komunistov cenijo najmanj na 120, število ranjencev je pa seveda še znatno večje. Tako sta bila Trebnje in Mirna peč dva občutna poraza komunistov: žrtev veliko, uspeha nobenega.

Močnejša izvidnica domobrancev iz Hotedršice je odšla 23. maja pregledovat teren proti Javorniku. Pri tem je odkrila večje tolovajsko taborišče, postavljeno med gosto smrečje. Tolovajska straža je preplašena alarmirala posadko, ki se je pognala v beg pred domobranci. Niso utegnili vzeti s seboj ne orožja ne arhiva. Domobranci so dobro izkoristili zmedo ter so bežeče napadli z boka. Pri tem je bilo ubitih 12 komunistov in zajet je bil lep plen.

Iz Bele Krajine prihaja v Novo mesto vedno več skrivačev, ki pripovedujejo o žalostnih razmerah pred komunistično oblastjo. Pogubne posledice se glasti kažejo pri mladini. Nekaj poprej dobrih fantov iz odličnih družin je postalo tako krvoločnih, da prekašajo celo stare komuniste. Ženske, ki so se prej vlačile z badoljevskimi častniki in podčastniki, so zdaj priljubljene pri raznih politkomisarjih in drugih komunističnih glavah ter imajo spet isto besedo kakor prejšnja leta. Prisilni mobiliziranci uhajajo med skrivače, čim se jim ponudi prilika. Od vseh naših predelov pač Bela Krajina najbolj grenko okuša bridkosti komunističnega »raja«.

Pa ne samo v Beli Krajini, temveč tudi povsod drugod med komunističnimi krdelj je mnogo naših poštenih mož in fantov, ki so jih komunisti s silo vlekli s seboj. Mnogo je med njimi tudi zapeljancev ki so jih komunisti pridobili z lažjo in prevaro. Oblastvom je dobro znano vse to, znano pa jim je tudi, da so se že mnogi skesali in bi se rajši vrnili v pošteno življenje. Vrhovni komisar dr. Rainer je že 1. maja izdal odlok, s katerim omogoča prisiljenim ali zapeljanim mobilizirancem povratek. Kdor prosto voljno zapusti tolpo in se zglasi pri nemškem službenem mestu, sta mu zajamčeni življenje in prostost. Pomiloščeni se lahko vrne v svoj domači kraj in v svoj poklic, kakor hitro bodo razmere dopustile. Seveda pa se pomiloščeni ne sme vnovič pregrešiti. Na podlagi te širokogrudne amnestije se je samo na Primorskem vrnilo na svoje domove nad 5000 prisilnih mobilizirancev in so jih svojci z veseljem sprejeli. Tudi na Dolenjskem se v velikem številu predajajo Primorci. Prisilni mobiliziranci, ki so doma na Dolenjskem in poznajo kraje, gredo med skrivače ter se ob prvi priložnosti prijavljajo domobrancem. Kdor koli se hoče rešiti, se mu ponuja zadnja prilika, da pride iz gozda nazaj v redno življenje.

Hranilne soli in naša prehrana

Pod to besedo ne mislimo samo navadne kuhinjske soli nego vse rudninske sestavine naše hrane. Najvažnejši taki snovi sta železo in apno. Železo je največjega pomena za kri, saj je v krvi skoro vsa količina železa, kar ga je v našem organizmu. Nahaje se v hemoglobinu, to je barvilo rdečih krvnih telesc.

Človek izgubi vsak dan malo železa, ker ga porabijo ta rdeča krvna telesca, katerih se vsako sekundo uniči osem milijonov. Da nadomestimo to izgubo, moramo vsak dan dobivati vase osem miligramov železa. Živila imajo železo posebno v zelenem barvilu na listih in nežnih stebelcih: v sveži zelenjavi, v špargljih, ohrovtu in regratu. Železa je precej tudi v fižolu, grahu in leči, v smokvah, dateljnih in rozinah, v malčevem sladkorju, v otrobih, pšenici in nekaterem drugem krušnem žitu. Tudi meso ima železo v krvi, ki je prepojeno z njo, vendar nima to železo skoraj nikakega pomena v hrani, ker je že izrabljeno. Poizkusi so dokazali, da je za naš organizem najvažnejše ono železo, ki ga dobivamo po rastlinski hrani. Govedo ima tako rdečo kri, ker se hrani z zeleno travo; zato nikdar ne obole za slabokrvnostjo take živali, ki se hranijo z rastlinami; mesojedci (pes) pa večkrat. Da bo naša kri močna, jejmo posebno mnogo zelenega sočivja; bela solata, belo zelje že nima več toliko železa in tudi ne vitaminov!

Apno je potrebno za kosti, mišice, tudi za kri in srce. Marsikatera naša hrana je po napačnem ravnanju izgubila toliko apna, da nam ga da komaj polovico, kolikor ga je prvotno imela. Znak, da ima naše telo premalo apna, je tako pogosto razpadanje zobovja Tudi slabo mišičje in živčevje je često posledica pomanjkanja apna. Zeleno sočivje, stročnice, orehi, mleko in sir vsebujejo jako dosti apna, meso pa prav malo. Pol litra mleka da našemu telesu toliko apna, kolikor ga potrebuje vsak dan; če bi si hoteli z mesom ali s kruhom pridobiti to množino apna, bi ga morali pojesti več kilogramov. Malo apna imajo krompir, riž, bel kruh, sladkor, maslo in nekatero sadje; v otrobih pa ga je precej.

Iz tega vidimo, kako raznovrstna je lahko hrana in kako velike važnosti so baš rastline. Ako dodamo rastlinski hrani zabelo ter jo uživamo skupno s krompirjem ali močnatimi izdelki, je njena uporaba kajpada izdatnejša.

Ali vas muči sklepni revmatizem?

Sklepni revmatizem je bolezen, ki pogosto napada ljudi. Take revmatike dobimo povsod, vendar se zdi, da jih je po meglenih in vlažnih krajih več nego po suhih. Tudi mesna hrana vpliva na razvoj sklepnega revmatizma.

Pred vojno je statistika dokazala, da je bilo med vsemi boleznimi v Parizu 3% sklepnega revmatizma, v Londonu pa 8.43%, torej skoraj trikrat več. Zakaj v Londonu toliko? Ker je znano, da jedo Angleži silno mnogo pečenega mesa (biftek) in ker je tam večji del leta podnebje megleno. V srednji Ameriki skoraj ne poznajo te bolezni; v Indiji se redko pojavi med domačini, bolj pogosto pa pri angleških četah. Angleški vojaki vživajo namreč svoje priljubljene zrezke, pa tudi alkohol, kar vse je domačinom skoro tuje. Iz tega vidimo, da podnebje samo še ne vpliva toliko kakor hrana; meso in alkohol v prvi vrsti. Znano je tudi, da po nekaterih stanovanjih redno obolevaja za revmatizmom; tudi so nekatere družine močno podvržene tej bolezni, kar vsekakor kaže, da se nagnjenje k sklepnemu revmatizmu podeduje.

Revmatiki se navadno poleti dobro počutijo; avgusta in septembra je že malo bolečin, od oktobra do marca pa se bolezen razpase do najvišje mere. Temu je najpogostejši vzrok prehlajenje; tudi vnetje v grlu, škrlatica, porodniška mrzlica, difterija, tifus in še nekatere druge bolezni imajo večkrat za posledico sklepni revmatizem. V nevarnosti pred to boleznijo so osebe, ki morajo biti dolgo na mrazu, na prepihu in v vlagi, tako vojaki, tramvajski uslužbenci, peki, kuharji. Tudi prevelika utrujenost je rada izvor revmatizmu po sklepih. Dojenčki skoraj ne poznajo te bolezni, razmeroma često se pa pojavlja pri spolno dozorevajoči mladini. Večkrat se sklepni revmatizem vgnezdi v človeka istočasno s tuberkuloznimi bacili. Zdravniška veda pozna mnogo jako izdatnih sredstev proti sklepnemu revmatizmu, toda ozdravljenje nikakor ne jamči, da bi se bolezen ponovno ne pokazala. Zato velja tudi tu: čuvanje pred boleznijo je že pol zdravljenja.

---

vas že jutri popeljem pred oltar. Bodite moji, Margit!...«

Odročila je obe roki in se mu nasmehnila. »Pridite, da vas objamem.«

»Da. Srečen sem, Margit«, ji je šepetal in jo poljubil na čelo.

Tako sta se objemala še mnoge večere in si šepetala ljubke povesti. Klepec ji je pripovedoval o službi in o svojem vzvišenem zastopstvu. Kako bo vse lepo, ko bosta mož in žena, ko ne bo med njima nobenih pregraj več. Koliko lepih ur bosta preživela, veliko sladkih poljubov bo priča lepe in srečne bodočnosti!

»Koliko skrivnosti imam, koliko vsega ti moram še povedati«, ji je vselej rekel, ko jo je pri vratih objel in se poslovil. »Res bojim se te, Margit, ker te preveč obožujem!«

»Vse mi moraš povedati, vse ti bom odpustila!«

»Ne, ne, nedolžen sem. Nimam nobenih grehov, in če jih imam, naj me kaznuje usoda.«

Tako sta po navadi govorila, ko sta se poslavljala. Klepec je čutil, da je preveč zašel. Lagal ji je, da je to in to, kar v resnici ni bil. Bil je navaden človek, ki je hrepenel po boljšem življenju. A najhujše je bilo, da se je v resnici zaljubil. Ta ženska je imela moč, da ga je spravila na kolena. Kakor nebogljen otrok je prosil odpuščanja. Ne, najsi je bil kjer koli, v mislih je bil pri njej. Morda bo nekoč vprašala koga, kdo in kaj je Klepec? Potem bo vsega konec. Pljunila mu bo v obraz in mu pokazala vrata. In nazadnje ji bo moral povedati, da ni noben višji gospod, temveč skromen uradnik. Bridke so bile te misli.

In tako je premišljeval vselej, ko je odhajal od nje. Vse to se mu je nagrmadilo in ga tiščalo kakor [illegible]. V temi je povesil glavo in iz oči so mu kanile [illegible]. Margit pa ga je pobožala po glavi in [illegible] temnem dvorišču pod nizko trto in [illegible] mi.

Nekega dne je Klepec šel z zaročnima prstanoma k Margiti. Zdelo se mu je, kakor da bi ga zapuščale moči. Nekam tuj in zoprn se mu je zdel ta večer. Prstana je držal v roki, zdaj pa zdaj se ga je polaščala slabost, da se je komaj zadržal na nogah. Zato je sédel na klop in se predal premišljevanju. »Zakaj sem lagal?« O kakšna sramota. Sedel je in buljil predse kakor človek, ki hoče na drugi svet. Potlej se ga je polastila jeza. »Prekleto!« je siknil skozi zobe. »Mar jaz nisem človek? Ali so samo tisti, ki se kopljejo v visokih položajih in v kapitalu?« Skoraj zmeden je zbežal po stezi do hiše, kjer je stanovala Margit.

Ko je vstopil je Margit ležala na divanu in se smehljala. Med prsti je držala cigareto in puhala kolobarčke proti stropu. Na pogrnjeni mizi je stala steklenica, zraven pecivo.

Klepec je pri vratih obstal. Čutil je, da mu je kri bušnila v glavo, čutil, kako mu utripa srce in kako ga zapuščajo moči. Najrajši bi se pogreznil v zemljo.

Margit pa ga je samo gledala, kakor da čaka, da bo stopil k njej, jo objel in ji zašepetal tisto, kar ji je bil obljubil. Toda Klepec ni mogel z mesta. Preden jo zaprosi za roko, jí mora razgrniti tisto veliko skrivnost, ki bo odločala med njima. Boječ se kakor otrok, se je naposled vsedel zraven nje na divan. Zaročna prstana je držal v roki.

»Ah, Margit!« je dahnil z jokavim glasom in si z rokami zakril obraz.

»Kaj pa ti je, Fred?« Ugasnila je cigareto in ga pobožala po kodrastih laseh. »Zakaj se jočeš?«

»Danes moraš zvedeti vse.« Objel jo je okoli pasu in jo poljubil. »Vem, da sem zadnjikrat pri tebi, toda moram, ker te imam rad.«

Margit se je nasmehnila in ga pogledala izpod dolgih trepalnic.

»Torej?«

»Lagal sem ti. Vse kar sem ti povedal, je bila laž. Edina resnica je ta, da te ljubim. Da, vse drugo je laž. Jaz nisem nič, samo človek, vržen v svet. Ne, nisem niti kaj prida uradnik in če sem se hvalil, je bilo le zato, da bi me vzljubila. Sem človek s ceste, brez vsega, navaden pisar. Vse to, če si užaljena, mi oprosti.«

»Naj verjamem?«

»Verjemi, Margit. Pokaži mi vrata, vrzi me ven, stori z menoj, kar hočeš!«

Margit se je zagledala v zrcalo na steni. Z roko si je pogladila tanke, vzbočene obrvi in se na glas zasmejala. Potlej se je obrnila in zaplesala po sobi.

»Na vsak prst deset takih. Bogata nevesta! Uh, moji dolarji so kakor lim. Danes ne utegnem več govoriti, gospod Klepec. Potolažite se, če vas boli srce. Bo že prišla druga, ki vam bo prav gotovo sorodna.«

»Oprostite«, je zajecljal Klepec in se ves sključen odpravil proti vratom. Pred očmi mu je še vedno stala Margit. »Ali je res vse izgubljeno?« je pomislil. Kako grda, grenka resnica je bila to!

»Stojte!« je tedaj zapovedala Margit. Obrnil se je pri vratih.

»Prosim.«

»Ampak... zaročna prstana ste pozabili... tule na mizici...«

»Da... saj res... A kaj bi zdaj z njima!« je zamahnil z roko.

»Kaj!« se je sproščeno zasmejala. »Vsaj pomeriti ju je treba!«

Obraz se mu je zvedril. Naglo se je vrnil k Margiti.

»Nu, bo kaj?« ga je vzbodrila. »Da si zaljubljen, mi je všeč; a da si tak tepček, bi ne bila mislila.«

»Margit!« je vzkliknil. »Torej mi verjameš, da se resnično ljubim?«

»Naj bo — verjamem! Ostani! Tudi jaz bi se mogla več brez tebe.«

Tisti dan jima je zacvetela sreča, ki je tudi današnja vojna še ni skalila.

Zamenjava vojnih ujetnikov

Ganljivi prizori ob sprejemu v Barceloni

Dne 17. maja se je izvršila v Španiji, na nevtralnem ozemlju po predhodnih pogajanjih mednarodnega Rdečega križa druga velika zamenjava nemških in anglo-ameriških vojnih ujetnikov. Vojni poročevalec Günther Heysing opisuje v naslednjem poročilu, kako se je izvršila zamenjava v Barceloni in kako so bili prepeljani vojni ujetniki v svobodo in njihovo domovino:

»Labodi na Sredozemskem morju«

Proti španskemu mestu Barceloni prihajata iz raznih smeri skozi nočno temino Sredozemskega morja dne 16. maja preko nevarnosti polnih bojišč dve veliki, nezatemnjeni ladji. Vozita skozi področje, skozi katero so v zadnjem letu plule le še bojne ladje, križarke, rušilci, podmornice, flotilje iskalcev min in hitrih bojnih čolnov, podmorniški lovci in spremljave, v katerih so iskali bombniki in torpedna letala svoje cilje. Ti veliki beli ladji sta v svojem svečanostno miru polnem drsenju po vodni gladini podobni dvema labudoma.

Ena obeh ladij je zaznamovana z rdečim križem, ki se sveti med zelenimi svetlobnimi trakovi v črni morski vodi. To je nemška ladja Rdečega križa »Gradiška«. Na njej prevažajo okroglo tisoč hudo ranjenih Angležev, Kanadijcev, Avstralcev, Novozelandcev, Američanov, pristašev de Gaulla, Arabcev, zamorcev, Anamitov in Palestincev, vojakov v »kaki-uniformah« iz vsega sveta, vseh stopenj in vrst orožja, od generala do zadnjega pešca za zamenjavo na nevtralnih španskih tleh. Ta pestra mešanica narodov »krščanskih vojakov« je bila zbrana iz nemških ujetniških taborišč v Nemčiji ter prepeljana v lazaretnih vlakih v Marseille, kjer so se vkrcali na ladjo. Na krovu so razen tega še zdravniki in sanitejci sovražnikovih sil kakor tudi sto interniranih civilistov in pomorščakov trgovske mornarice. Nemški vojaški zdravniki, bolniške sestre in sanitejci oskrbujejo tudi sedaj še vse vojne ujetnike do zadnje minute pred zamenjavo s tako skrbnostjo, kakršne so vajeni od prve ure svojega ujetništva pri Nemcih. Vedno znova omenjajo Britanci in Američani, ne da bi bili posebej pozvani, kako dobro so z njimi ravnali v nemških lazaretih. Britanci in Američani, ki so na poti v zamenjavo, so padli v nemške roke na Flamskem, v Franciji, na Balkanu, pri Dieppu, v Afriki in Italiji.

Druga ladja »Gripsholm« ima na svojih zunanjih stenah modro-rumene švedske barve. Na njej se vozijo iz New Yorka preko Alžira nemški vojaki, ki so padli v vojno ujetništvo v Libiji, Tunisu in Italiji. Mnogi spadajo k nemškim afriškim silam. Sedaj prihajajo iz ameriških, angleških, kanadskih, alžirskih, maroških taborišč ujetnikov, iz poljan v puščavi, pogorij in pragozdu. Nemške zamenjalce iz vrst vojske, letalstva, vojne mornarice in orožja SS oskrbujejo švedski zdravniki in sestre. Razen tega so na ladji še nemški vojaki sanitejci, ki so padli v roke sovražnika, in civilni internirani.

Tako plujeta oba razsvetljena »laboda« skozi sredozemsko noč proti španski obali.

Preko 300 metrov nevtralnega ozemlja v svobodo

V jutranjem svitanju se dviguje pred ladjami megla in počasi postaja vidna Barcelona. Obe veliki beli ladji sta skoraj istočasno prispeli ter se s polovično brzino približujeta ladjam, ki so zasidrane v pristanišču. Vsi vojaki, ki se le morejo gibati, so prišli sedaj na krov in v dolgi vrsti stoje zamenjanci ob ograji na palubi.

Ob širokem nabrežju, ob katerem stoji nekaj velikih skladišč, sta se obe beli ladji zasidrali. Sedaj loči vojake le še 300 metrov nevtralnega španskega ozemlja od poti v svobodo. Zastopniki španske države in province Katalonije, policije in pristaniških oblasti so prišli v spremstvu nemških diplomatov iz Madrida na krov. Pred ladjami stoje odposlanstva Falange, španske oborožene sile in številne sestre španskega Rdečega križa. Za zamenjavo odgovorni odposlanci mednarodnega Rdečega križa (to so Švicarji) in Španci kakor tudi poveljniki, spremljevalni častniki in zdravniki obeh ladij so se sestali k pogovoru o izvedbi zamenjave ujetnikov in v kratkem času se je pričela z obeh ladij pot v svobodo. Zadnji koraki v svobodo so bili storjeni. Kot prva se srečata na področju med ladjami nemški oklopniški general in odlikovanec z viteškim križcem Cramer in britanski general O'Carroll.

Iz obeh ladij se vleče za obema generaloma dolga veriga vojakov. Nazadnje pridejo oni ranjenci in bolniki, ki potrebujejo pomoč. Njihovo uborno imovino, skromen zavojček jim nosijo španske sestre, nemški sanitejci, falangisti in švedski bolniški strežniki. Vračajočim se pripenjajo cvetlice na obledele uniforme. Nemci in Španci kakor tudi Švedi in odposlanci Rdečega križa iz Švice tekmujejo naravnost v tem, da bi pomagali ranjencem, ne glede na njihovo narodnost. Mnogi vojni ujetniki so očarani nad postopkom na poti v svobodo.

Obe verigi ujetnikov korakata počasi skozi skladiščne dvorane ločeni druga od druge. Iztovarjanje gre hitro izpod rok in kmalu sta obe ladji prazni. Nastal je kratek odmor, med katerim so bili zbrani vojni ujetniki v skladiščni dvorani, ki je bila zanje določena da se medtem lahko ladje urede za sprejem izmenjancev.

V skladiščni dvorani, v kateri čakajo nemški ujetniki, dokler bo njihova lazaretna ladja, ki jih bo privedla preko Marseilleja v domovino, očiščena, je prišlo do preproste, pa tem bolj dojemajoče svečanostne ure. Starj afriški vojaki in borci iz Italije so se postavili, ne da bi bilo padlo za to povelje, sami od sebe v vrste. Ti izpolnjujejo vse ozadje velike dvorane. Med njimi leže na nosilih njihovi hudo ranjeni tovariši. Njihovi obrazi kažejo jasno sledove hudih brezupnih mesecev in let, ki so jih preživeli v ujetniških taboriščih afriške puščave, v postajah drvarjev v Rocky-Mountainsu ali v drugih krajih vsega sveta pri najtežjem delu, vročini ali mrazu in težkih telesnih in duševnih zatiranjih za žičnimi ograjami.

Nemški narod je zopet pridobil s temi tisoč nemškimi vojnimi ujetniki ravno toliko odločnih, zvestih src. In to so spoznali tudi Španci zastopniki Rdečega križa iz Švice, ki so doživeli pozdrave, ki jim jih je poslal Führer, nemški narod in domovina.

Po kratki svečanostni uri se prične vkrcavanje izmenjancev na nemške lazaretne ladje. Člani inozemske organizacije nemške narodno-socialistične delavske stranke in člani nemške kolonije v Barceloni, Hitlerjeve mladine in zveze nemških deklet gredo z ranjenci na krov ter jim pomagajo. Kratko zatem pridejo španski general Moscardo, hrabri branilec Alkadarija, vodja katalonske falange Correa in major Salas, ki ima najvišje špansko vojno odlikovanje, k obisku na ladjo. Istočasno z vkrcavanjem pa natovarjajo na »Gradiško« številne pakete darove narodno-socialistične nemške delavske stranke, narodno-socialistične ljudske organizacije in številnih španskih prijateljev. Izmenjanci dobe cele košare svežega sadja, vina, konjaka in čokolade. Istočasno dobe prvič po dolgih mesecih, da, celo letih, nemške časopise in ilustrirane obzornike. V vseh prostorih ladje in povsod na krovu se tvorijo majhne skupine nemških vojakov in članov nemške kolonije v Barceloni. Bivši ujetniki pripovedujejo o svojem življenju v ujetniških taboriščih. Pogovorom noče biti konca. Ujetniki pripovedujejo o delu, ki so ga morali opravljati, o doživljajih in izkustvih, o političnem prepričanju njihovih straž, o slabem socialnem položaju delavstva v kapitalističnih državah in potrjujejo, da narašča tudi v Angliji in Ameriki sovraštvo proti Židom, potrjujejo s pomočjo neštetih majhnih zgodbic, kako malo zanimanja imajo delavci, obrtniki in kmetje v sovražnih državah za vojno in s kakšnimi metodami se odkupujejo od vojaške službe in kakšno nezaupanje vlada med Angleži in Američani ter kako malo oba zaveznika verjameta boljševiškemu »prijatelstvu«.

Kar so zamenjani vojni ujetniki doživeli v neštetih doživljajih pri sovražniku, daje skoraj popolno sliko mozaika o resničnem položaju pri nemških sovražnikih. Popolnoma nemogoče je v enem samem poročilu le nakazati, kakšne čudežne in pustolovske usode so zbrane na tej nemški ladji Rdečega križa.

Ženske žrtve letalskega nasilja

Domovina se v sedanji vojni žrtvuje prav tako kakor fronta. Skoraj da ni razlike med bojevniki na fronti in v zaledju, saj ni niti razlike med možmi, starčki, ženami in otroki, ki morajo vsi enako prenašati vojno nasilje. Vojni poročevalec dr. Johannes Neumann nam v naslednjem kratkem opisu riše požrtvovalnost reševalcev in tragiko žena, ki padajo kot žrtve sovražnega letalskega terorja.

Skozi napol odprta vrata majhne kolibe na dvorišču prodira prva luč dneva. Temni oblaki dima, ki z dušljivim vonjem po ogorelosti napolnjujejo vse dvorišče, omogočajo dnevni svetlobi v nižjem prostoru le medel sijaj. Kakor meglena preproga lebdi dnevna luč nad nemimi ženskimi postavami, ki leže pred nami kot žrtve ponovnega terorističnega napada.

Zunaj po dvorišču še venomer prasketa ogenj, ker je težka rušilna bomba zadela stanovanjsko hišo. Že cele ure, ne, skoraj vso noč, neprenehoma uperjajo gasilci svoje šumeče cevi v plapolajoči ogenj. Neutrudno ugonabljajo požar. Zdaj pa zdaj se zdi kakor da omahujejo preutrujeni na spolzkem tramovju. Zdajci pa s svojimi čvrstimi pestmi še bolj oprimejo močne cevi in še besneje bičajo šumeči curki žuboreči vrvež gorečega tramovja, ogorelega zidovja in brezupno narušenih stopnišč. Skoraj neznosen dim in obupna vročina komaj še dopuščata gasilcem dihanje. Obrazi, neprespani in od saj črni, so venomer uprti v določena mesta in skoraj zatekle oči se vrtajo v zmedo divjega razdejanja.

Poleg gasilcev stojé možje protiletalske zaščite. Tudi oni so podobni samo še gibljivim blatnim gmotam in njihovi obrazi so svinčeno sivi. »Tam, da; tam!« jih čujemo hlastno govoriti in vsak izraz izdaja mrzlično razburjenje. Njih vodja nas napoti na neko določeno mesto. Od tam naj se prične reševanje nekaterih prebivalcev, ki so še zakopani pod ruševinami. Vsaka minuta je nelzrečeno dragocena. Tudi nas se oklene ista napetost kakor vseh drugih. Globoka skrb za usodo zasutih prevzame vse, ki tu opravljajo službo kot pomožne sile. Tudi vojaki požrtvovalno sodelujejo. Votlo doné krampi in sekire. Lopate in ostra zasekovalna kladiva se bliskajo v medli luči pogorišča. Bolj in bolj izgublja pogorišče svojo pravo podobo. Prvi poizkusi prodora že kažejo željeni uspeh. Skozi zevajočo odprtino, ki se zdi kakor da vodi v skrivnostni pekel, se vsiplje gasilna voda. Več vodnih curkov se križa kakor pri vodometu. Do nas prši tih dežek. Blagodejno vpliva ta hlad, ki ublažuje vedno hujšo vročino. Še enkrat zašumi iz številnih cevi. Potem izgine nekaj temnih postav, nad katerimi znova divje valovi gmota ognjenega dima; v temoto razkrite zemlje.

Več minut traja premolk. Vsi pogledi so uprti k vhodu v globino. Ali bodo reševalci spet imeli uspeh? Še počivajo na njih hvaležni pogledi tistih, ki so bili najprej rešeni: reševalci so jih ob skrajnem tveganju življenja žive rešili iz sosedne kleti. Sekunde so kakor ure. In mi čakamo ... še enkrat stojimo ob vhodu v majhno kolibo. Tudi te tri mlade ženske, ki so jih zdajle položili k drugim žrtvam, so padle za domovino. Njihova junaška smrt je enakovredna smrti njihovih tovarišev na fronti. Tihi in prevzeti stojimo pred njimi, ki jih je — brezbrambne — pomoril strahoten teror. Nekdo je položil k njihovim nogam nekaj svetlih pomladnih cvetk. Sveži vonj cvetlic napolnjuje samotni prostor.

*

Dva brata v treh stoletjih

Neko sodiščeč je zasliševalo 98 let starega moža kot pričo. Ko ga je predsednik vprašal, če ima brate in sestre, je mož odgovoril:

— Imel sem samo enega brata, ki je pa umrl že leta 1799.

— Gotovo se motite, priča, — je dejal predsednik smeje se. — Hoteli ste reči, da je vaš brat umrl leta 1899.

— Ne, nisem se zmotil. Umrl je leta 1799.

— Ni mogoče, saj to bi bilo nad 140 let!

— In vendar je tako. Moj oče se je oženil, ko mu je bilo 18 let. Eno leto pozneje je bil rojen moj brat, ki je pa že čez šest mesecev umrl. To je bilo leta 1799. Ker je bila ta čas umrla tudi moja mati, se je moj oče leta 1845. drugič oženil. Leta 1846. sem bil rojen jaz. Tedaj je bil moj brat mrtev že 47 let. Zdaj imamo leto 1944. in je torej minilo od smrti mojega brata že nad 140 let.

Mož je imel prav. To je bil torej izreden primer, da sta živela on in njegov brat v treh stoletjih.

*

Utrinki

Kdor ne razume svoje preteklosti, ta tudi ne razume svoje bodočnosti.

*

Tudi humor je kralj kraljestva, v katerem sonce ne zajde.

*

Stara ljubezen ne zarjavi, toda nekaj patine je pa le na njej.

*

Da nam orgle življenja prav pojó, je odvisno od tega, katere registre rabimo.

*

Nekateri vidijo le dele modrine nebá, drugi samo oblake.

*

Na potovanju življenja je dobro, ako človek od zdaj pa zdaj pogleda tudi nase.

*

Marsikateri slepi ljubezni je zakon očesni zdravnik.

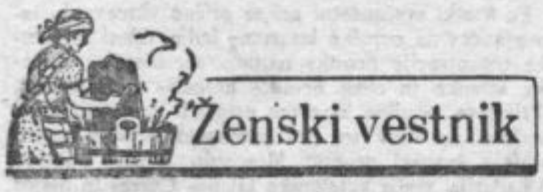

Češnje — veselje otrok

Izmed vsega sadja je brezdvomno češnja tista, ki jo otroci sleherno leto pozdravljajo z največjim veseljem in z največjim navdušenjem. Mar zato, ker je tako lepa, tako vabljivo rdeča ali zato, ker je tako odličnega okusa? Morda zato, ker je po dolgi, pusti zimi prvi sadež, ki nam ga nudi narava, ali pa zato, ker ji je izmed vsega sadja odmerjena res najkrajša doba trajanja? Naj bo že tako ali tako, nesporno ostane pač to, da velja ravno češnji najveselejši vzklik otrok. Zato izkoristite čas, ko so nam češnje na razpolago! Ne nudite svojim otrokom samo svežega sadu, ampak pripravljajte iz češenj tudi čim več jedi. Prav vsako izmed njih bodo otroci pozdravili z veseljem in navdušenjem in jo zaužili z največjo slastjo! Za češnjev riž potrebujemo: 20 dkg riža, ¼ l (umetnega) mleka, ¼ kg češenj, največ 10 dkg sladkorja in malce limonina. Češnje operemo in jim odstranimo peclje ter jih s ½ l vode, 5 dkg sladkorja in limoninom pristavimo k ognju. Ko vro ¼ ure, jih odstavimo. Četrt litra tega kompotnega soka zmešamo z mlekom, dodamo ostalih 5 dkg sladkorja in v tem skuhamo oprani riž. Še preden je riž čisto mehak, mu pridamo polovico skuhanih češenj (lahko brez koščic) in ga skuhamo do konca. Skuhani riž stresemo v ličen, z mrzlo vodo oplaknjen pudingov model, ga zvrnemo na primeren krožnik in okrasimo z ostalo polovico češenj. Preostali sok nalijemo v primerno posodo in ga ponudimo k rižu.

*

Bolne sobne cvetlice

Kakor ljudje in živali, so tudi cvetice podvržene različnim boleznim. Največkrat zbole rastline zaradi preobilega zalivanja, skisanja zemlje ali pa se kako prehlade. Tudi prehuda ali premajhna toplota, sončni žarki ali temnejši prostori so dostikrav krivi bolehanju cvetic. Ko smo enkrat dognali pravi vzrok, snamemo rastlini lonec od zemeljske grude in pogledamo, kako je s koreninicami. Če so te zdrave, navadno ni tako hudo. Cvetico presadimo, odstranimo vrhnjo in že kislo plast zemlje in jo po potrebi tudi obrežemo. Ako pa opazimo, da so koreninice gnile in počrnele, je rastlina nevarnejše bolna. Tu moramo previdno postriči vse poškodovane koreninice, otrebiti zemeljski kepi vso skisano zemljo, a cvetico presaditi v manjši lonec. Tudi obrezati jo je treba.

Bolno cvetico premestimo drugam, ji ponudimo vse mogoče ugodnosti in jo zlasti previdno zalivamo. Rajši ji dajmo manj ko pa preveč vode.

Najlaže pozdravimo cvetice spomladi ali poleti. Jeseni je to precej teže in navadno, če niso posebno skrbno negovane, pozimi uginejo. Bolnim cveticam pa ne smemo nikdar dajati različnih gnojil, da bi si opomogle. Gnojila bodo nanje vplivala ko strup.

Na zunaj spoznamo bolezen iz raznih pojavov: rast pojenja, cvetno in listno popje se prične sušiti in odpadati, lístje rumeneti.

*

Prezgodnji porod

Pravilno porodi žena ob koncu štiridesetega tedna nosečnosti; ako se pa dogodi to pred časom, govorimo o prezgodnjem porodu ali splavu. Najnevarnejši čas za splav je tretji mesec, za prerani porod pa osmi mesec. Vzrok predčasnemu porodu je vse, kar razdraži maternico, da se prehitro krči ali da se posteljica loči. Tako lahko škoduje premočno živčno razburjenje, strah, jeza, zadržana bridkost in tuga; tudi notranje bolezni, kot krč, močno bljuvanje, driska, krvavenje in slično. Prav tako je pri polnokrvnih osebah lahko nevarno nezmerno uživanje prepikantnih jedi in alkohola.

Noseča žena se mora izogibati prevelikega telesnega napora, plesa, skakanja, jahanja, vzdigovanja in prenašanja težkih bremen; umevno je, da so ji udarci in sunki v trebuh skrajno nevarni, prav tako tudi padec na trebuh, pritisk ozke obleke in slično. Stalni beli tok oslabi maternico, kar ima pogosto za posledico prerani porod; napačna lega maternice in še nekatere druge abnormalnosti v ženinem organizmu tudi neugodno vplivajo na razvoj ploda. Žena, ki je splavila, se mora v drugi nosečnosti jako paziti; niso namreč redki primeri, ko se splav zaporedoma ponavlja in celo v istih mesecih. V vsakem primeru je treba seveda nemudoma poklicati babico in če mogoče tudi zdravnika.

Prvega je — obnovite naročnino!

Drobni nasveti

Akacija je zelo razširjeno drevo, ki raste in uspeva tudi na najslabši zemlji, le mokroto slabo prenese. Kjer se je enkrat vgnezdila, je ni več lahko zatreti, ker se s svojimi koreninami in izrastki razširja daleč na okrog. Vinogradnikom dela v bližini goric mnogo preglavic. Sicer pa je hvaležno drevo, ker hitro raste in nam že v najkrajšem času koristi. Akacija se pomnoži najhitreje s koreniničnimi poganjki, nevkoreničeni potaknjenci pa niso tako gotovi, da bi se vkoreninili. Kdor ima namen, akacijo pomnoževati v večjih množinah, se poslužuje semenja, ki ga vseje v posebne grede; ondi pa potrebujejo najmanj dve leti, preden se morejo presaditi na stalno mesto.

Jagode so učinkovito zdravilo. Po dolgotrajnih poskusih so dokazali, da jagode niso zgolj prijubljena poslastica, ampak zelo učinkovito zdravilo proti marsikateri bolezni. Znani botanik Line si je ozdravil vnetje sklepov z jagodami. Na Kitajskem uporabljajo jagode proti glistam in proti visoki temperaturi. V zadnjem času so ugotovili, da vsebujejo jagode znatno količino vitamina C. V napol zrelih jagodah pa je precej oksalne kisline, ki izziva bolezen koprivnico. Sveže jagode priporočajo nevrastenikom, ker namreč alkalizirajo kri. Znatno pa pomagajo jagode tudi slabokrvnim ljudem, ker vsebujejo precej železa. V Franciji že več desetletij zdravijo z jagodami revmatizem. Na Angleškem poleti konzervirajo velike množine jagod ter jih pozimi servirajo kot zelo čislano poslastico. Mlado jagodno listje daje izvrsten zdravilni čaj. Zdaj svežih jagod sicer še ni, toda pomnite njih zdravilno moč, da boste posegli po njih, ko jih bo spet dobiti.

Plesen odpraviš z usnjenega obuvala, ako suho namažeš z razredčenim glicerinom in vazelinom. Plesen izgine, usnje pa je mehkejše in trpežnejše. Obuvala spravi vedno popolnoma suha in na zračen prostor in obvarovano bo plesnivosti.

Tako propadajo zgodovinske stavbe v Italiji

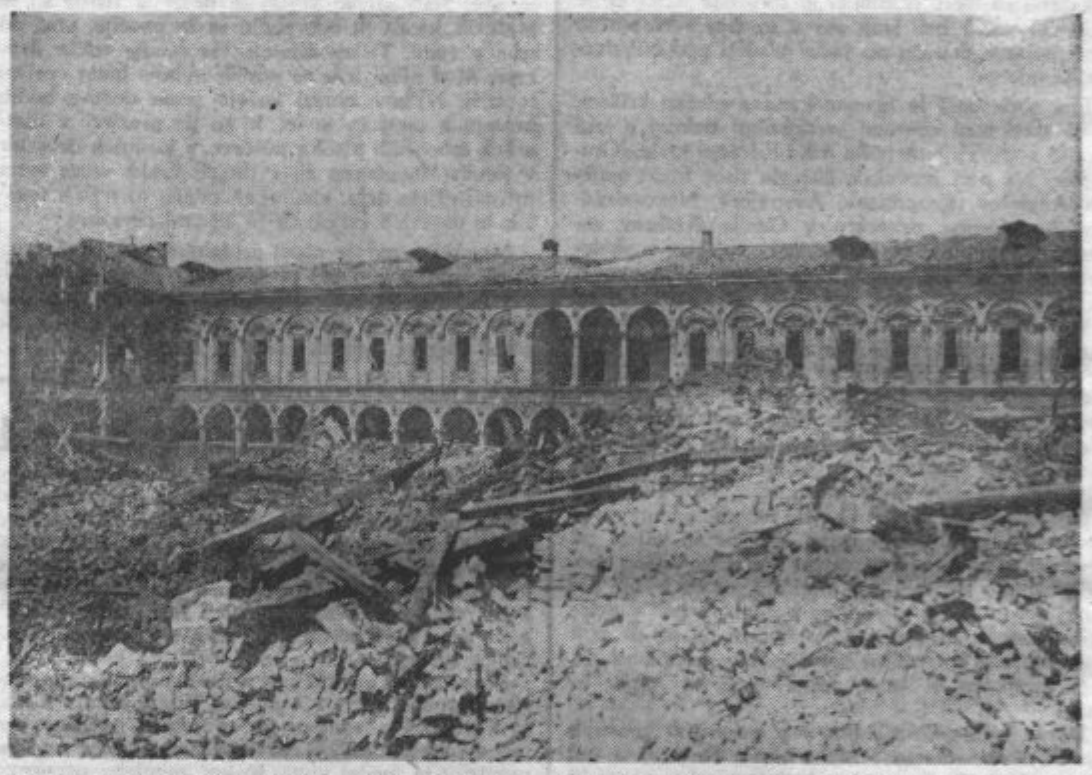

Italija mora drago plačevati izdajstvo savojskega kralja in njegovega maršala Badoglia. Kar je dežele pod angleško in ameriško oblastjo, je izročena nasilju, neredu in pomanjkanju. Izven tega pa »zavezniška« letala nadalje brezobzirno rušijo italijanske zgodovinske spomenike. Znano je, da je vsa Italija polna starinskih spomenikov, dragocenih palač in krasnih umetnin. Brez pravega povoda, to se pravi, ne da bi imeli za tarčo kake vojaške naprave ali vojna zbirališča, dan za dnem poletavajo »zavezniška« letala nad zgodovinska italijanska mesta ter z bombami uničujejo nenadomestljive zgodovinske dragotine, ki so ali bi vsaj morale biti last vsega kulturnega sveta. Nedavno so bili objavljeni spiski najpoglavitnejših zgodovinskih spomenikov, ki jih je sovražni bes doslej že porušil. Kdor je kdaj potoval po Italiji ali vsaj po slikah pozna te bisere evropske kulture, se mora do mozga zgroziti nad strahotnim početjem, ki ga počenjajo letalski divjaki. Pričujoča dva posnetka kažeta posledice takega besnenja.

PO SVETU

× **Pomanjkanje pšenice.** Angleški dnevnik »Manchester Guardian« javlja, da grozi veliko pomanjkanje pšenice, ker se vrši poraba pšeničnih zalog v naravnost strahotnem tempu. V Kanadi, tej veliki pšenični izvozni deželi, so dnevi prenatrpanosti trga s pšenico že mimo. Glavni vzrok tega dejstva je, da Združene države, ki so po navadi tudi izvažale pšenico, sedaj uvažajo ogromnen količine pšenice, in sicer ne za peko kruha, temveč v druge namene. Lahko že vidimo, da bodo Združene države še v teku tega leta porabile svoje zaloge in da bodo nato v veliki meri odvisne od kanadskih dobav. Grozečega resnega pomanjkanja kruha najbrže tudi z argentinskimi in avstralskimi zalogami ne bodo mogli odpraviti, ako ne bodo obenem sprejeli strogih ukrepov, ki naj zadrže trenutni razvoj v Severni Ameriki.

× **Usoda Evrope v primeru zavezniške zmage.** Portugalski zunanjepolitični dopisnik dnevnika »Diario da Manha« se bavi s snom zaveznikov in načrti v primeru zavezniške invazije ter preiskuje položaj po zavezniški zmagi. Iz dopisa posnemamo, da bi postale balkanske dežele izključno področje sovjetskih akcij. O Finski in Poljski ne pove ničesar. Človek pride do zaključka, da je maršal Smuts s svojimi govori pred 6 meseci, v katerih je evropskim narodom odrekal pravico do samostojnega življenja, imel prav. O obodbju miru, ki je bil obljubljen svetu, ni nikjer nobenega govora.

× **Zemlja privlačuje vsa telesa.** Prav za prav je privlačnost medsebojna, toda zaradi neznatnosti teles na zemlji v primeri z velikostjo zemlje, prihaja v poštev le sila, s katero deluje zemlja na telo. Ta sila je usmerjena proti središču zemlje in deluje torej navpično. Delovanje zemeljske privlačnosti se pojavlja n. pr. v tem, da vsako telo prosto pada, če ga kar koli ne ovira, če ni podprto, podstavljeno, obešeno itd. Pravimo, da so vsa telesa težna (to je: podvržena težnosti). Pritisk, s katerimi tišči telo na vodoravno, mirujočo podlago samo zaradi svoje težnosti, se imenuje njega absolutna teža.

× **Največje drevo na svetu raste v Narodnem parku v Kaliforniji.** Ta park je zaščiten in v njem rasto posebno orjaška drevesa. Največje drevo na svetu je konifera, visoka 140 m. Deblo meri tik nad zemljo v premeru 11 m, 36 m visoko meri to orjaško drevo v premeru še vedno 5 m. Največja veja tega »botaničnega nebotičnika« je dolga 44 m. Največje drevo na svetu bo tehtalo okrog 80 ton, njegova prostornina pa znaša okrog 5000 kubičnih metrov.

× **Od kdaj poznamo poper?** Evropo je seznanila s poprom ekspedicija Aleksandra Velikega kega v Indijo. Poper so pošiljali v Aleksandrijo, kjer so ga prekladali in od koder se je razširila potem trgovina z njim po vsem rimskem imperiju. Tudi razmah Benetk v poznejšem srednjem veku je bil večinoma posledica trgovine s poprom. Benečani so ga kupovali od arabskih trgovcev in razpošiljali po vsej Evropi. Severno od Italije so postala središča te trgovine Brugge, Augsburg in Nürnberg. Vojne s Turčijo so zavrle trgovino s poprom preko Male Azije in Egipta. Treba je bilo iskati novih potov in zvez. Mesto Benetk je zavzela Lisabona. Portugalci so malone monopolizirali trgovino z Indijo in prvi so prišli od vzhoda do »Poprovega otoka« Molukke. Leta 1595 so poslali Holandci prvo znanstveno ekspedicijo na Sundske otoke in kmalu so se jeli polaščati trgovine s poprom, izkoriščajoč pri tem osovraženost Portugalcev. Dobiček je znašal takrat 1000 odstotkov. Trgovini s poprom pripada v dobi kapitalizma čast, da se je porodila v njem pramati vseh modernih delniških družb, namreč Holandska vzodno azijska družba. Kmalu pa je dobila tekmeca v angleški Est Indian Company. Toda Holandci so ohranili monopol do konca 18. stoletja. Potem so pa poper in dišave nehali biti glavno kolonialno blago. Njihovo mesto so zavzeli bombaž, kavčuk in nafta.

× **Nobena ni hotela biti grda.** Modri grški zakonodajalec Likurg, ki je bila njegova ustava skozi 700 let veljavna v Sparti, se je temeljito pečal z vprašanjem obljudenosti dežele. Že v stari Sparti je bilo tako, da so se bogata dekleta laže omožila kakor siromašna. Likurg je videl v tem znak propada in sklenil je te razmere predrugačiti. Izdal je zakon, po katerem je bila špartanskim dekletom prepovedana vsaka dota, da je s tem odpravil veliko krivičnost, pa se je njena zaradi denarja. Likurg je umrl v trdni veri, da je s tem napravil veliko krivičnost, pa se je zmotil. Posledica njegovega ukrepa je bila, da so se lahko omožila samo lepa dekleta, grda pa ne. Modri zakonodajec ni pomislil tudi na to, da je tudi lepota kapital. Krivičnost torej ni bila odstranjena. Šele Likurgu sledeči kralj Abis je mislil, da je našel v tem pogledu genijalno rešitev. Izpremenil je namreč Likurgov zakon tako, da je prepovedal doto samo lepim dekletom, grdim pa je bila dovoljena. To bi bilo prav za prav Kolumbovo jajce, če bi ne bila nastala težkoča, na katero Abis ni mislil. V vsej Sparti se potem ni našlo nobeno dekle več, ki bi hotelo doto in bi s tem priznalo, da je grdo.

× **Sodobni Jona.** Svetopisemski Jona je preživel nekaj časa v trebuhu velike morske ribe — smo se učili iz zgodb Svetega pisma. V nekem mornariškem časopisu na Francoskem pa je bil priobčen naslednji članek: Februarja 1891. je plula ladja »Zapadna zvezda« v bližini Falklanskih otokov. Šest kilometrov od nje so mornarji zapazili ogromnega morskega soma. Velikanska žival je napadla čoln, ki so ga mornarji spustili v morje, ga dvignila v zrak in ga prevrnila. Eden izmed mornarjev je utonil, štirje drugi so se rešili s plavanjem, enega pa nikakor niso mogli najti. Čez nekaj časa so soma usmrtili in ga privezali k trupu ladje. Začeli so ga razkosavati. Delo so nadaljevali še vso noč. Zgodaj zjutraj so izrezali živali želodec in ga potegnili na palubo. Bili so nemalo presenečeni, ko so videli, da želodec nekako »utripljе«. Ko so ga prerezali, so našli v njem pogrešanega mornarja. Bil je seveda v nezavesti, toda srce mu je še bilo. Prenesli so ga v kabino. Ko je spet prišel k zavesti, se je vedel kakor blaznež. Trajalo je to štirinajst dni. Zaradi pravilne nege pa se je potem le pomiril in po nekaj tednih je bil povsem zdrav. Zaradi želodčne kisline v ribi mu je postala koža na obrazu, na rokah in nogah popolnoma bela. Mornar je pripovedoval o strašnih trenutkih, ko ga je žival pogoltnila. Lahko je v ribjem želodcu sicer dihal, toda vročina je bila strašna. V nekaj trenutkih se je onesvestil in se je zavedel šele v kapitanovi kabini. Koža pa mu je ostala bela vse do smrti.

Ali vas tare pozabljivost?

Kako pogosto slišimo ljudi, ki jadikujejo, da imajo slab spomin. Kako radi pozabijo naslov, ime in dogovorjeni sestanek! Toda spomin teh pozabljivcev je lahko navzlic temu izvrsten. Mož, ki pozabi oddati pismo, ki mu ga je dala žena, v poštni nabiralnik, ima lahko izvrsten spomin za igralce in uspehe vseh nogometnih klubov. A dama, ki pozablja na dogovorjene sestanke, se lahko spominja do podrobnosti kakšne hišne oprave, ki jo je nekoč občudovala, našteje ti najtežavnejša sorodstvena razmerja ter pozna natančno cene vseh toaletnih potrebščin.

Kako je mogoče, da nekaj ohranimo v spominu, drugo nam pa uide? V našem podzavestju se nič ne izgubi. Tu je velika »shramba« vseh vtisov, ki smo jih nekoč sprejeli vase. Naša zavest odlaga v to ropotarnico vse, česar si noče obdržati ali česar se ni z vajo naučila obdržati. Dejstva, ki so tako stlačena v podzavesti, izginjajo, tako da ne veš odgovora o njih, če te kdo vpraša. Lahko rečemo, da je to za človeka prava dobrota. Pomislimo samo, kako dobro je, da izginejo na ta način iz spomina vsi žalostni in bolestni doživljaji, ki bi nas vsakokrat na novo pretresli, če bi se mogli nanje spomniti. Po drugi strani pa je spomin seveda eden najvažnejših činiteljev človeškega razvoja. Vse izkušnje rodov so položene v spomin. Zlasti nevarnosti, ki jih je kdaj doživljal primitivni človek, so se ohranile v spominu, tako da se jih je mogel pozneje izogibati sam ali pa njegovi potomci.

*

15 let z iglo v želodcu

Neki mlad danski delavec je dolga leta trpel zaradi neprestanih želodčnih krčev. Zdravniki so menili, da ima bolečine le zaradi slabe prebave. Ko so se zadnje čase bolečine pojavile in še povečale, se je delavec odpravil k nekemu specialistu, ki je takoj poskrbel za energično lokalno zdravljenje. Ne da bi se izvršil kakršenkoli operativni poseg, so delavca na lepem ozdravili. Zdravniki so mu temeljito izčistili želodec in v svoje veliko začudenje so spravili iz njega samovezniško iglo, ki jo je pred 15. leti še kot deček požrl. Igla se mu je v želodcu odprla in mu ves čas povzročala velike težave.

Prava podoba

Marsikdo se danes vprašuje, kdo je Broz-Tito, od kod je prišel, kje se danes drži, kaj hoče? Zares dobro je poznati njegovo preteklost, da si trezen človek lahko ustvari sodbo, kakšna bi pod Brozovo »vlado« bila bodočnost. Vojni poročevalci, ki se mude na Balkanu, so zadnji čas zbrali mnogo zanimivih podatkov, ki osvetljujejo Broza-Tita čisto drugače, kakor to delajo veliki malikovalci med slovenskimi komunisti.

V letih od 1929 do 1932 se je posrečilo napraviti takratno vodstvo komunistične stranke v Jugoslaviji neškodljivo, ko je po umoru Štefana Radića in temu sledečemu zlomu srbsko-hrvatskega sodelovanja hotela kovati kapital in se je z vsemi sredstvi vmešala v strastno medsebojno igro. Enajst komunistov je bilo zaradi dokazanih zločinov umorjenih, 7 jih je bilo obsojenih na dosmrtno ječo, 833 pa skupno na 2, 3, 4 leta robije. Več kakor 100 kolovodij, med njimi organizator takratnega jugoslovanskega komunizma Djuro Djaković in šest tajnikov komunistične omladine, je bilo ustreljenih v boju ali na begu. Samo Josip Broz, obseden od zagrizenega častihlepja, bivši ključavničarski pomočnik in Djakovićev najmočnejši nasprotnik, človek, ki je že dolgo skušal napraviti z vsemi sredstvi boljševiško kariero, je takrat ostal nepoškodovan.

Ko je Tretja internacionala takrat resno snovala načrt, da razpusti svojo jugoslovansko sekcijo, se je pojavil v Moskvi dotlej neznani Josip Broz in se mu je posrečilo priti do predsednika Komintерne do bolgarskega prekucuha Dimitrova. O čem sta se pogovarjala in kako daleč je Broz razkril skrivnost svojega delovanja, tega svet pač nikoli ne bo zvedel. Dejstvo pa je, da se je Dimitrov po tem razgovoru z Brozom zavzel za nadalnji obstanek komunistične stranke v Jugoslaviji in tako ostala Balkanu ohranjena boljševiška kuga. Zdaj, ko so bili Brozovi nasprotniki odstranjeni, se je končno začel njegov vzpon. Že decembra 1934 je bil Josip Broz član centralnega komiteja komunistične stranke Jugoslavije in je veljal po končanem šolanju v Moskvi za glavni up svetovne revolucije na Balkanu. V vrstah starih komunistov se je izprva le polagoma, potem pa vedno močneje pojavljala govorica, da je Broz izročil svoje nasprotnike policiji in tako prišel v ospredje.

Po nekaterih avanturah v Moskvi, na Dunaju, v Pragi, v Parizu in v španski državljanski vojni se je Josip Broz-Tito vrnil na Balkan, kjer je leta 1941 vojna že zaorala svoje brazde. Častihlepni puntar je vrgel del Balkana v državljansko vojno. Ako so še kakšni dvomi o vodilni vlogi komunistov pri sedanji »jugoslovanski osvobodilni vojski«, je za to glavna priča Broz, ki sam priznava, da so komunisti in sicer izključno komrnisti tisti, ki vodijo »narodno osvobodilno borbo«. Josip Broz sam je pojasnil pod imenom »Tito« v osrednjem glasilu komunistične stranke vprašanje: »Zakaj je uspelo komunistični stranki Jugoslavije organizirati partizane, dvigniti narod k uporu in v tem uporu stvoriti celo vojsko?« Že s samim tem vprašanjem priznava »maršal jugoslovanske osvobodilne vojske Tito«, da je komunistična stranka tista, ki organizira napade, umore in sabotaže.

Komunisti gospodarijo z nasiljem ne samo prebivalstvu, temveč tudi pripadnikom svojih tolp. Da se pa tudi potrpežljivost najbolj pravovernih pripadnikov trajno ne da prenašati, dokazujejo številni pobegi. Šef Titove tajne policije, čigar pravo ime se skriva pod vzdevek »Marko«, ima zlasti zadnje čase mnogo posla. In Tito se nikakor in nikjer ne čuti varnega. Ima 60 mož močno telesno gardo, ki ji poveljuje Črnogorec »Momo«. Vrhovni komunistični glavar je vedno elegantno opravljen. Vidijo ga v rjavi obleki, v jahalnih hlačah z usnjenim vložkom, s sijajno lakiranimi črnimi škornji, na čepici emajlirana sovjetska zvezda... medtem ko oni, ki so bili dovolj neumni, da so se mu vdinjali, životarijo v cunjah in tavajo povečini brez obutve in prestradani po gozdovih. Politkomisar v glavnem štabu Vladimir Bakarić je za take reči slep. In medtem, ko morajo tolpe v borbo, lahko hodi Broz-Tito kot strasten lovec nad divjad. Vselej ga na lov spremlja poseben oddelek njegove telesne garde, bataljon njegove »vojske« pa mora zavarovati ves lovski revir. Pogostokrat tudi vidijo velikega proletarca Broza visoko na konju, na belcu, ki je iz konjušnice šlahtnih lipicancev ter je preišnje čase pripadal bivšemu hrvatskemu banu Šubašiću.

In temu vrhovnemu hajduku je — kakor so pokazala nedavna razkritja — poverila Sovjetija nalogo, da ustvari na Balkanu zvezo sovjetskih republik, v katero naj bi bili vtaknjeni tudi Slovenci! Dovolj nas je že bičala usoda, ko nam je napartila komunistična krdela. A da bi se bili Slovenci tako zamerili Bogu, da bi nam kdaj zagospodaril Josip Broz-Tito, to ne more biti. Vojna se bo nekoč končala, medtem pa bo že davno končana tudi »slava« komunističnega poglavarja na Balkanu in njegovih podložnikov v naših krajih. In takrat se bo začela za naš rod nova doba,

SMEŠNICE

S SODNIJE

Paznik: Kaj vas vaši sorodniki in prijatelji nikoli ne obiščejo?

Obsojenec: Kako neki, saj so vendar vsi tu notri!

STRATEGIJA

On: Veš, o svoji novi obleki bi se prej morala posvetovati s kako svojo prijateljico!

Ona: Smešno, preneumno! Je že kdaj kak general vprašal svojega sovražnika, kako in s kakšnim orožjem naj se bori proti njemu?

NAJLEPSA CVETKA

On: Gospodična, obožujem vaš! Povejte mi, prosim, katera cvetica vam je najbolj všeč! Rad bi vam jih poklonil cel šopek!

Ona: Cvetača, prosim!

MODER SVET

H kádiju, turškemu sodniku, je prišel vernik in rekel:

»Ali je proti zapovedi, ako bi jedel datlje?«

»Ne!« je odgovoril kádi.

»In be bi jim dodal nekaj vode, ali bi bilo to proti zapovedi?«

»Tudi to ne.«

»In ako bi dodal nekaj kvasú?«

»Tudi to je dovoljeno!«

»Poglej, kádi, datljevo vino obstoja iz navenih treh reči in vendar: zakaj nam ga zapoved prepoveduje piti?!« —

Kádi je rekel: »Povedal ti bom zgled. Ali bi tebe bolelo, ako bi ti dal prgišče ilovice na glavo?«

»Ne!«

»In če bi dodal nekoliko vode?«

»Tudi to ne bi bolelo!«

»In če bi iz ilovice in vode zgnetel opeko, jo žgal in jo tebi na glavo vrgel?«

Mož se je priklonil in molče odšel.

USLUŽEN MOŽ

Gospod teče ves premočen po ulici. Ustavi ga znanec.

— Ja, Franc, kam pa vendar tako hitiš v dežju, pa brez dežnika?

— Z ženo sva v gledališču, pa sem pozabil na tramvajsko karto za po predstavi. Zdaj tečem ponjo, da ne bova mokra!

GOBE

Gost: — Gospod natakar, krasne so bile gobe, ki ste mi jih včeraj postregli. Moram se vam še posebej zahvaliti!

Natakar: — Nikarte! Jaz se moram zahvaliti vam, da ste jih pokusili. Zdaj jih bom upal jesti tudi jaz!

NEVESTA

»Mama, koliko časa pa trajajo medeni tedni?«

»Dokler ne boš rekla možu za denar.«

MENJAVA

»Naša Katrica vedno menjava glasove!«

»Kako to?«

»Ločila se je od baritona, potem je hodila s tenorjem, zdaj pa nori za basom.«

Boj slabi volji!

»Danes ste nekam slabe volje, gospod, prav gotovo ste vstali z levo nogo, kajne!?« Ne, gospod Slabovoljević zanesljivo ni vstal z levo nogo, ampak je prav krepko skočil z obema nogama iz postelje, a je kljub temu danes nekam slabo razpoložen. Še sam vam ne utegne povedati, kaj mu je prav za prav; vsaka najmanjša stvar ga čudovito razburja. Siten je, da ga okolica ne more prenašati.

Znabiti je danes zjutraj na tisoče in tisoče ljudi slabe volje. »Slab dan« imajo, kot se pravi, vprašujejo se, zakaj jim danes nobena reč ne gre izpod rok. Karkoli počnejo, vse se jim napak zasuče. Tu ni pomoči, kajti človek je bolan. Znabiti bi najbolje imenovali to bolezen »otrplost ali okorelost duše«.

Ali je mar slabo razpoloženje zares bolezen? S tem vprašanjem so se pečali že nešteti znanstveniki, med njimi tudi nemški zdravnik dr. Braun, ki je o tej zadevi napisal dolgo študijo v nekem medicinskem glasilu. Dr. Braun je prišel na podlagi dolgoletnega proučevanja do zaključka, da je človekova slaba volja neke vrste organska motnja. Čim bi znanstvenemu svetu uspelo odkriti povzročitelja, bi bilo lahko najti zdravilo. Prav gotovo bi potem našli čudovito rastlino, ki bi raznežila še tako kisel obraz. Nekoč v bodočnosti bo zdravnik samo dejal: »Gospod ali gospa, vi imate nekoliko preveč kisline v krvi. Treba bo odstraniti kislino!« Nato bo sedel in napisal recept: »Dve žlici dnevno...« Zdaj je seveda vseeno, ali bodo morda to »pilule veselja« ali pa si bomo dobro voljo vtrli s kakšnim mazilom. To ni važno, poglavitno je, da vemo, da je slaba volja v zvezi s kemijskim sestavom naše krvi.

Nekateri ljudje so tako slabe volje, da včasih niti samih sebe ne morejo prenašati. Ti se morajo še zlasti varovati prevelikega uživanja kislih jedi. F. Hoff je dokazal, da so ljudje, ki so pogosto uživali preveč kisle jedi, bili najčešče slabe volje. Sicer pa je znano, da preveliko okisavanje krvi povzroča utrujenost, ki sili človeka k počitku. V dejavnosti mišic namreč nastajajo izvestne krvne kisline, ki neugodno vplivajo na delovanje mišic ter preprečujejo njih normalno delo. Prof. dr. Dennig je vršil poskuse s sportniki. Dajal jim je neki preparat, ki sicer ne umirja živcev, ampak samo paralizira krvno kislino. Poskus je pokazal, da so bili sportniki, ki so uživali dr. Dennigov preparat, mnogo bolj sveži in boljše volje.

Znanost je torej napovedala bitko proti slabi volji. Znabiti ji bo uspelo najti lek, s katerim bo mogoče razveseliti še tako kisel in siten obraz. Potem bo seveda vseeno, ali bomo zjutraj vstajali z levo ali desno nogo!

Križanka št. 22

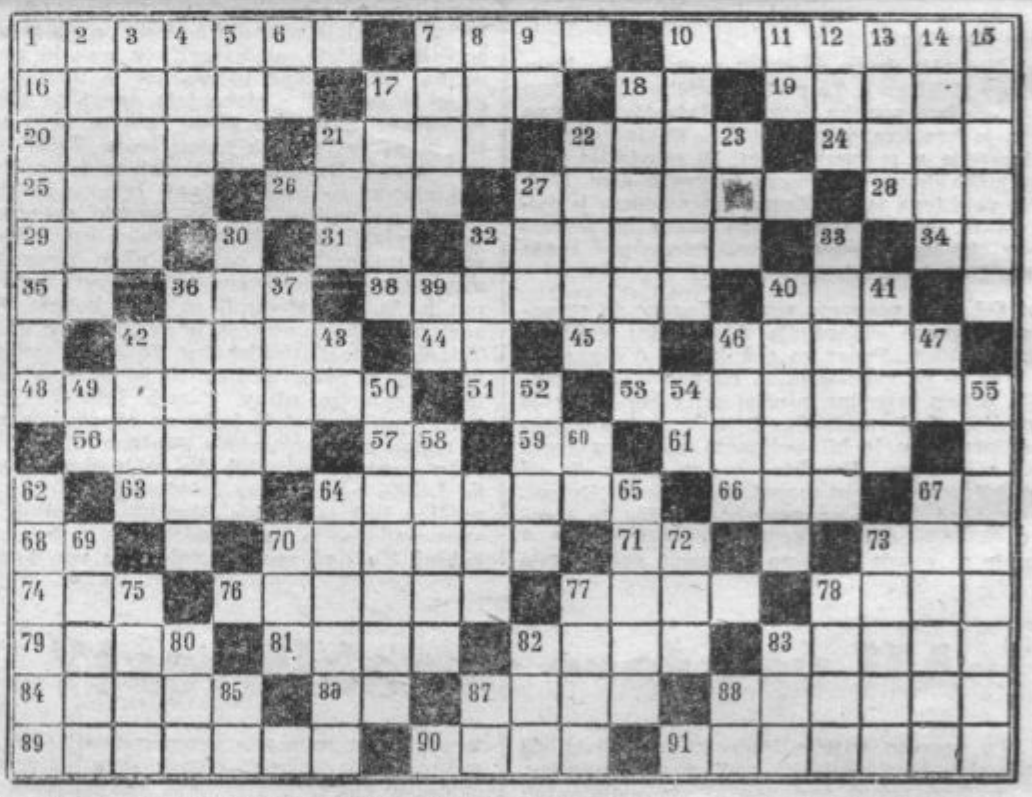

Vodoravno: 1. slovenski gledališki igralec, ki je nedavno slavil 25 letnico nastopanja, 7. reka v Srbiji, 10. ljubljansko naravno sprehajališče, 16. oblastven, v zastopstvu države, 17. poljski pridelek, 18. grška črka, 19. vrsta jedi, 20. gradbeni material, 21. igra na karte, 22. domača žival, 24. italijanska radiofonska družba (fon.), 25. pripadnik izumrlega mongolskega naroda, 26. diplomatsko pismo, 27. mesto v Bosni, 28. najkrajši slovenski glagol, 29. za tistega, komur velja, navadno neprijeten ukaz, 31. oblika pomožnega glagola, 32. žensko ime, 34. osebni zaimek, 35. rimska številka, 36. knjižna kratica, 35. pregled dogodkov, novica, 40. kmečko orodje, 42. dragocena kovina, 44. veznik, 45. grška črka, 46. odpadki, 48. evropska država, 51. vas pri Ljubljani, 53. ne vse, samo en del, 56. slovenski gledališki igralec in režiser, 57. v Omsku, 59. reka v Sibiriji, 61. neprijeten, 63. stvar, predmet, zadeva, 64. samec domače živali, 66. as po rusko, 67. kratica za nekdanjo valutno enoto, 68. ploskovna mera, 70. pripadniki plemskega stanu, 71. pesem, 73. časovna enota, 74 mestece na Notranjskem, 76. grob v obliki hribčka, 77. drzen, pogumen, 78. pesem, 79. omamno sredstvo, 81. deli telesa, 82. jutranja svetloba, 83. mohamedanski duhovniki, 84. denar, 86. podredni veznik, 87. skupno ime za pripadnike duhovskega stanu, 88. dobro viden, 89. slovita puščava v Južni Ameriki, 90. drag kamen, 91. predmet, snov.

Navpično: 1. pokrajina, ki je sedaj prizorišče bojev, 2. Azijat, 3. smoter, cilj, 4. del gledališča, 5. glej 24. vodoravno, 6. število, 7. snov, predmet predavanja, razprave, 8. igralne karte, 9. egipčanski bog, 10. slovensko mesto, 11. italijanski spolnik, 12. nedoločni zaimek, 13. nalogi, vežbi, 14. grška muza, 15. dohodek države, 17. dan v tednu, 18. reka v srednji Italiji, ki je postala znana po Cezarju, 21. skupina žuželk, 22. prenašalec sporočil, sel, 23. okrajšano srbsko moško ime, 27. časovna enota, 30. srbski politik, večkratni minister pred prejšnjo svetovno vojno in po njej, 32. vrednostni papirji, 33. izvor, 36. ptica, 37. skrajni del celine, 39. japonska dolžinska mera, 40. slovenski smučar mednarodnega slovesa, 41. živo bitje, 42. shod, sestanek, 43. vzklik, 46. lahkoatl. disciplina 47. v sliki, 49. v polki 50. celina, 52. brez listja, brez obleke, 54. v nebu, 55. pota, opravki, 58. deli pohištva, 60. oblike pomož. glagola, 62. mesto v Albaniji, 64. indijsko svetišče, 65. hrup, ropot, 67. mineral, 69. nemir, hrup, 70. poljski pridelek, 72. število, 73. nadejati se, 75. slovanska boginja, 77. vse, kar nas obdaja, 78. stran, pravec, 80. odmev, 82. poželjenje, strast, 83. žensko ime, 85. kratica za besedo, ki pomeni približno, 87. dva predloga, 88. kratica pri krajevnih imenih.

*

REŠITEV KRIŽANKE ŠT. 21

Vodoravno: 1. Kozel, 6. sokol, 11. ukana, 12. oboki, 13. no, 14. os, 15. Ra, 16. oj, 17. evo, 19. obešalo, 25. pota, 28. sla, 29. cima, 31. vdori, 32. pesa, 33. krik, 34. rž, 36. iti, 37. mina, 38. ko, 39. Irena, 41. Lika, 42. kol, 43. zeta, 44. pila, 45. zato, 46. oba, 47. šema, 48. galeb, 49. ne, 50. koča, 51. sod, 52. la, 53. soda, 56. pola, 57. torek, 59. reža, 63. asi, 64. maša, 65. Kamerun, 67. pat, 68. nm, 69. le, 70. en, 72. ki, 73. Jazon, 75. vitek, 77. enaka, 78. Anita.

Navpično: 1. kozel, 2. okovi, 3. za, 4. eno, 5. laso, 6. Sora, 7. oba, 8. ko, 9. okoli, 10. lijak, 18. Om, 20. bv, 21. edina, 22. šota, 23. ari, 24. li, 25. pena, 26. osa, 27. ta, 28. sr, 30. Arizona, 32. pika, 33. kolobar, 35. žrebe, 37. mila, 38. kotel, 40. eta, 41. Lima, 42. kal, 44. peča, 45. Zader, 47. šola, 48. gore, 50. koš, 51. som, 53. sanje, 54. Osman, 55. di, 56. pa, 57. ta, 58. ku, 60. ep, 61. žaket, 62. Atika, 64. mena, 66. Neva, 69. lok, 71. Nin, 74. za, 76. ti.

Für das Konsortium — Za konzorcij »Domovine«: Josip Reisner. Direktor i. R. — direktor v p., Igriška 3. — Schriftleiter — urednik: Davorin Ravljen, Journalist — novinar, Stari trg 7. — Für die Druckerei — Za tiskarno »Narodna tiskarna«: Fran Jeran, Direktor — ravnatelj, Alešovčeva 6. — Alle in Laibach — vsi v Ljubljani.